STUK 808 (2021-2022) – Nr.1

VLAAMSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

DE RAAD

ZITTING 2021-2022	13 JUNI 2022

RVG ON TOUR

Omkaderingsevenement

INTEGRAAL VERSLAG

Hebben aan de werkzaamheden deelgenomen:
Vaste leden: de heer Fouad Ahidar, voorzitter, de heer Juan Benjumea Moreno, de heer Pepijn Kennis, mevrouw Els Rochette, mevrouw Hilde Sabbe, mevrouw Lotte Stoops, de heer Gilles Verstraeten, mevrouw Khadija Zamouri
Verontschuldigd: mevrouw Bianca Debaets

- *Voorzitter: de heer Fouad Ahidar*

- *De vergadering wordt geopend om 13.36 uur.*

De voorzitter: Dames en heren, beste collega's, de vergadering is officieel geopend.

Dames en heren, welkom in jullie parlement. De volgende vragen willen we met jullie bespreken: is Brussel een Leeftijdsvriendelijke stad? Welke drempels ervaren ouderen in de stedelijke omgeving? Is er genoeg vrijetijds- en welzijnsaanbod op hun maat?

Dames en heren, de stem van de ouderen wordt nog te weinig gehoord in ons beleid. Daarom zitten we vandaag hier samen. Dit Huis van de Raad van de VGC wil een parlement zijn voor en door de Nederlandstalige Brusselaar, met de deuren open naar de stad. Daarom zetten we in op participatie. Er is nu bijvoorbeeld het dialoogrecht, waardoor burgers zelf een vraag kunnen stellen in het parlement.

Vandaag zitten we hier samen voor *RVG on tour*. Het is bedoeling rechtstreeks het gesprek aan te gaan met burgers en het middenveld. De komende maanden zullen de raadsleden en jullie verschillende dialoogsessies hebben over thema's die jullie belangrijk vinden om van Brussel een Leeftijdsvriendelijke stad te maken.

Eén van de aanleidingen om het hierover te hebben, is de zeer boeiende digitale dialoog die we tijdens corona organiseerden met het Brussels Ouderenplatform (BOp). De dialoogsessies zullen worden gehouden op plekken in de stad waar jullie thuis zijn. Om kennis te maken en om goed geïnformeerd aan de dialoog te beginnen, houden we vandaag dit startevenement. Vandaag leren we over onderzoek en beleid en luisteren we naar getuigenissen.

Ik wil namens mijn collega-raadsleden, die ook aanwezig zijn, jullie allen van harte welkom heten. Ook een grote 'dank u' aan de diensten van de Raad en aan de ouderenverenigingen die meewerken aan dit participatieproject. Ik hoop dat er op het einde van deze rit gerichte ingrepen komen om de stad meer leefbaar, zorgzaam en plezant te maken voor alle leeftijden. Ik wens jullie allemaal veel inspiratie en kijk uit naar de samenwerking.

De heer Ronald Vrydag: Dank u. Eerst en vooral zou ik u, maar ook alle parlementsleden, de Raad van de VGC, willen bedanken dat we hier mogen zitten. Het is fantastisch om hier de dialoog te kunnen starten.

De Raad van de VGC wil een dialoog met burgers opstarten. Ik ben blij dat we met jullie een dialoogtraject met ouderen rond het concept 'Leeftijdsvriendelijke stad' kunnen ontwikkelen. Het is een model dat ontwikkeld werd door de Wereldgezondheidsorganisatie. Centraal in dit traject staat de dialoog, waarbij de ouderen aan de Raad, aan de parlementsleden, aan de beleidsmakers, aangeven waaraan een Leeftijdsvriendelijke stad moet beantwoorden. Ik ben heel blij dat wat we nu doen, het product is van een samenwerking met heel veel ouderenorganisaties. FedOS, Okra, S-plus en Vief hebben voluit meegewerkt, en dat vind ik fantastisch. Al die organisaties waren vertegenwoordigd in een werkgroep, die het traject heeft uitgewerkt. Via dialoog naar goed beleidswerk dus.

Hoe ziet dat dialoogtraject er nu precies uit? Vandaag vindt er een startmoment of verdiepingsmoment plaats. Het belangrijkste moment komt in feite na de zomer: dan worden er 3 of 4 dialoogmomenten georganiseerd, waarop de parlementsleden worden uitgenodigd om

echt in dialoog te gaan met de ouderen. Dat gebeurt telkens binnen in een thema van het model 'Leeftijdsvriendelijke stad'. Die momenten zullen niet hier plaatsvinden: dat gebeurt echt lokaal, bijvoorbeeld in Lokale Dienstencentra, dicht bij de ouderen. Dat is belangrijk.

Vandaag is er dus het verdiepings- of omkaderingsevenement rond het concept 'Leeftijdsvriendelijke stad'. Eerst zal professor Christel Geerts een uiteenzetting geven over dat concept. We willen u laten kennismaken met dat model en u uitleggen wat het inhoudt, om het vervolgens als basis te gebruiken voor de komende dialoogmomenten na de zomer.

Na de pauze bieden we u vervolgens een panelgesprek aan met enkele experten, die vanuit hun expertise en ervaringen stilstaan bij het model. Dat concept gaat heel breed, en we hebben nu eenmaal een beperkt tijdsbestek. Daarom hebben we er met de werkgroep voor gekozen om niet alles te bespreken; dat is gewoonweg onmogelijk. Vandaag focussen we bewust op het domein 'Sociale inclusie en respect'. Dat vinden wij een heel belangrijk thema.

De vraag is nu: is Brussel een Leeftijdsvriendelijke stad? Is Brussel een omgeving die ouderen stimuleert om deel te nemen aan het maatschappelijk leven, volgens hun individuele keuzes en in hun tempo? Tijdens de dialoogmomenten na de zomer zult u hierover in dialoog kunnen treden met ouderen; vandaag brengen we alvast 3 getuigenissen van ouderen: hun ervaringen, hun leefwereld, wat zij om zich heen horen, welke drempels ze ervaren om te kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven in de brede zin van het woord.

Nee, we zijn nog niet helemaal bij een Leeftijdsvriendelijke stad – dat zal duidelijk worden uit de getuigenissen – en ja, er zijn nog veel drempels. Dat is waarmee we verder moeten. We weten dat er nog drempels zijn: we zullen proberen daarover wat concreter te worden, om die informatie mee te nemen naar de dialoogmomenten na de zomer. Daarom gaan we eerst eens luisteren.

Mevrouw Hilde De Greef: Brussel heeft verschillende drempels. De bekendste zijn natuurlijk de letterlijke drempels: onze mooie straten, voetpaden en o zo mooie kasseien – toch zo gevaarlijk voor de senioren!

Vandaag willen wij het evenwel hebben over de psychische drempels die senioren ervaren in onze stad. Je zult maar homo, lesbisch of trans zijn en niet aanvaard worden door de andere senioren. Daar kun je als mens heel zwaar onder lijden. Niets zo erg als iemand die heel zijn of haar leven op de barricades heeft gestaan en zodra hij of zij zorg nodig heeft, opnieuw in de kast zit omdat hij of zij bang is voor de reacties.

Wij, *Rainbowambassadors*, zijn een vaak vergeten doelgroep, zelfs binnen onze eigen gemeenschap. Wij komen op voor het welzijn van de Rainbowsenioren in de zorg. Met 'rainbow' bedoelen we de LGBTQI+-gemeenschap. Dat zijn de lesbiennes, de homo's, de biseksuelen, de transgenders, de interseksuelen en iedereen die er niet van uitgaat dat de maatschappij uitsluitend heteroseksueel is. Wij willen aandacht voor deze vergeten senioren. We willen hun een stem geven.

Eerst en vooral is er een enorm grote groep ouderen die nog geen zorg nodig heeft. De maatschappij is echter gericht op wat jong en *flashy* is en de ouderengroep valt gewoonlijk uit de boot. Daarom zou het goed zijn om een aantal specifieke activiteiten te organiseren voor die doelgroep. Spijtig genoeg is er nu alleen een maandelijks praatcafé mogelijk, gezien het beperkte aantal vrijwilligers. Maar zodra het kan, willen wij er meer organiseren.

Vervolgens heb je de senioren die thuis wonen, maar overdag naar een Lokaal Dienstencentrum gaan en daar eten of zich ontspannen. Je hoeft natuurlijk niet aan iedereen en overal te zeggen dat je homo of lesbisch bent, maar een deel van je gewone leven wegsteken of verzwijgen is ook geen optie. De meeste mensen spreken over hun kinderen, kleinkinderen en hun huiselijk leven. Een holebi heeft misschien geen kinderen, hij of zij deelt het leven met iemand van hetzelfde geslacht, of leeft alleen. Het zou toch normaal moeten zijn om gewoon te kunnen praten over het anders zijn. Maar stel dat je niet aanvaard wordt.

Daarom geven wij informatie en vorming aan het personeel van de Lokale Dienstencentra. En ook met de klanten zijn er activiteiten: spelnamiddagen die het thema op een ludieke manier benaderen, filmvertoningen of PowerPointpresentaties. En dat geeft dikwijls onverwachte resultaten. Die oudere dame die een nichtje heeft dat lesbisch is en die meneer die een zoon heeft die transgender is: dat maakt de discussie mogelijk en heel interessant.

Een volgende stap is de thuiszorg. Een hulp komt aan huis. Daar kan er ook heel wat fout lopen. Ben je transman of transvrouw, dan wil je juist aangesproken worden door de hulpverlener. En dan is er ook de kwestie van de partner. Gewoonlijk vraagt de hulp naar de ‘man’ of de ‘vrouw’, terwijl er zoveel mogelijke samenlevingsvormen bestaan. Het is veel beter te spreken over de ‘partner’ of te vragen of er iemand speciaal is in het leven. Er moet een einde komen aan een wereld waarin alleen de heteronorm gehanteerd wordt.

De heer Chille Deman: Een belangrijke groep komt vervolgens terecht in een serviceflat of een woonzorgcentrum. Ook daar is het belangrijk aandacht te hebben voor de eigenheid van elke persoon. Eerst en vooral moet men de mogelijkheid geven aan de koppels om samen te blijven, zowel hetero- als homokoppels. Dat is nu niet altijd het geval. En het is niet omdat men 75 of 80 is dat er geen seksualiteit meer bestaat. Ook daar moet rekening mee gehouden worden.

Wij benaderen eerst en vooral de directie van de instelling. Onze werking is pas 3 jaar geleden opgestart, en gedurende 2 jaar was er de covidpandemie. In feite is de werking dus maar 1 jaar oud. Tot nu toe verloopt het contact met die directies op een fijne manier. Als die directie openstaat voor dialoog stellen wij een vorming voor het personeel voor. Aan de hand van enkele filmfragmenten en getuigenissen wordt de beleving van de rainbow- of LGBTQI+-senioren uitgelegd. We leggen de nadruk op een open sfeer waarin iedereen zichzelf kan zijn, weg van het heteronormatieve denken. We stellen bijvoorbeeld voor om naast foto’s van een man en een vrouw ook foto’s te hangen van twee mannen of twee vrouwen. Bij de beschikbare tijdschriften legt men best een holebirevue.

Wij hebben die vormingen slechts in een paar rusthuizen of dienstencentra gegeven, maar we stonden versteld van de openheid en de ruime geest van het personeel dat van allerlei origine is. De reacties gingen van “dat is niet meer dan normaal” tot “in onze cultuur wordt dit niet aanvaard maar onze residenten moeten hun leven kunnen leiden”. Een enkele keer is er een groep geweest die helemaal niet heeft gereageerd, maar over het algemeen hadden wij geanimeerde gesprekken.

Daarna gaan we ook met de bewoners of de cliënten aan de slag. Wij spelen gezelschapsspelen waar het rainbowgebeuren aan bod komt of we vertonen een film, zoals *Pride* of *Les Invisibles*. We nemen de senioren ook mee naar buiten op een rainbowtour. Dan verkennen we Brussel te voet of per taxi en gaan allerlei plaatsen bezoeken die een link hebben met de geschiedenis van de holebi’s en de transgenders – allerlei manieren om de LGBTQI+-realiteit tastbaar te maken.

We hebben ten slotte ook een tentoonstelling gemaakt met 10 foto's die de diversiteit van de rainbowsenioren illustreren. In een brochure worden de personen van de foto's geïnterviewd in het Nederlands, Frans en Engels. We hebben de reeks in grote foto's en kleinere foto's en die kunnen opgehangen worden in woonzorgcentra, in serviceflats, in Lokale Dienstencentra maar ook in jeugdhuizen of regenbooghuizen.

Mevrouw Hilde De Greef: Tot slot richten we onze aandacht op de mensen die opgeleid worden tot zorgpersoneel. Dit is een belangrijke taak, gericht op de toekomst. Ook daar geven wij vormingen die het personeel in staat moeten stellen normaal om te gaan met de rainbowsenioren in de zorg.

Wij bevinden ons dus voor een immense taak en wij beschikken niet over genoeg vrijwilligers om die volledig uit te voeren. Hopelijk ziet de overheid in dat wij voor een immense opdracht staan en geeft ze ons de middelen om daar serieus op door te werken. Ondertussen roeien we met de riemen die wij hebben en dat gebeurt met veel enthousiasme.

De heer Ronald Vrydag: Dank voor deze mooie getuigenis. Om de stad voor deze doelgroep leeftijdsvriendelijk te maken is er duidelijk nog werk aan de winkel.

De heer Willem De Raedt: "Je weet toch wel dat je stilaan loslopend wild wordt voor mensen met slechte bedoelingen." Dat antwoordde mijn oudste dochter, toen ik vertelde dat ik na een avondje bioscoop aangevallen werd. Ik woon meer dan 20 jaar in het centrum van Brussel en ik was nooit geconfronteerd met agressie, ik heb mij nooit bedreigd gevoeld. Haar reactie zette mij aan het denken.

Is het vanzelfsprekend dat je je als ouder wordende Brusselaar niet meer vrij en onbekommerd in de stad kunt begeven als het donkert? Wat betekent dit voor mijn sociaal leven, voor ontmoetingen met vrienden, café- of theaterbezoek, engagementen? Moet ik er van uitgaan dat avondactiviteiten niet meer aan mij zijn besteed? Moet ik lijdzaam accepteren dat ik sociaal geïsoleerd geraak, ontdaan van deelname aan artistieke activiteiten, lezingen, avondvergaderingen, of andere afspraken 's avonds?

Wat betekent dit voor mij en nog veel oudere mensen? Welke rijkdom aan levenservaringen, expertise en kennis gaat dan verloren tijdens lezingen, ontmoetingen en vergaderingen? Welke schatkist blijft daar onaangeroerd? Een bron van intergenerationele ontmoetingen komt zo droog te staan.

Dit gaat niet alleen over het belangen van de oudere Brusselaar, maar ook – en misschien nog veel meer – over de andere Brusselaars. Hoe arm wordt een stad als die 's avonds maar door 1 categorie bevolkt is?

It takes a village to raise a child. Laat geen twijfel bestaan over ons engagement overdag. We zijn er heel gerust in dat we ruimschoots bijdragen aan de levenskwaliteit van onze stad. Wie zit aan het onthaal van de klinieken? Wie zijn de vrijwilligers in Muntpunt? Wie doet de opvang van de kleinkinderen? Wie is leesmoeder? Wie doet de afwas in het dienstencentrum? Wie runt Wijk in actie in de Brabantstraat? Wie zit aan de telefoon bij Tele-Onthaal?

Stel je voor dat wij massaal zouden wegblijven uit die dagactiviteiten. Het zou de poëzie in de stad onwaarschijnlijk verarmen. Mogen wij ook 's avonds genieten van onze stad?

Ik kijk rondom mij als ik om 22 uur de metro neem van Sint-Guido naar De Brouckère. Bij mijn wekelijkse terugrit uit Anderlecht ben ik overal met grote voorsprong de oudste: op het perron, in het metrostel, op het De Brouckèreplein. En ik ben amper 68. Doe zelf maar eens de oefening…

Ik help overdag een oude dame aan de Beurs: ze wil de tram nemen en schuifelt aarzelend naar de roltrap. Die gaat razendsnel en ze durft er niet alleen af. De lift is defect en bevindt zich onderaan de eerste roltrap.

Ik was vorig jaar in Berlijn. De roltrap heeft daar een lange aanloop en gaat veel trager dan hier. Dat soort roltrap bestaat dus. In Berlijn heeft men oog voor zijn bejaarde bewoner.

Als ik terugkeer van een concert in de *Botanique*, moet ik door lange en verlaten gangen, vooraleer ik de metro kan nemen.

Inderdaad, ik voel me loslopend wild. Geen wonder dat zeventigers en tachtigers ’s avonds het openbaar vervoer vermijden. Moeten we dit als vanzelfsprekend aanvaarden? “Neem gewoon een taxi”, wuift een jonge buurman dit weg. Beschikt iedere modale Brusselaar over een ruim budget om na elke avondactiviteit aan huis te worden afgeleverd? Waarvoor dient het openbaar vervoer dan?

Ik keer terug uit de KVS en ik voel dat ik gevolgd word. Ik blijf staan. Mijn volger ook. Ik ga voort en hij blijft achter mij, tot hij plots mijn rugzakje weggraait. Mijn vrouw wordt ’s avonds - het is amper 22.30 uur - op de grond gegooid en beroofd van haar handtas, sleutels, portefeuille en adres. Een open deur voor een amateur-inbreker. ’s Nachts moet er nog een sleutelmaker langskomen en er moet er nieuwe sleutelbos komen voor de 4 andere bewoners in ons appartementsblok.

Zulke zaken gebeuren zeker ook bij jonge mensen, maar onze leeftijdsgroep is *gefundenes Fressen*. Moeten wij dit lijdzaam aanvaarden en thuis macramématjes weven met de poes op onze schoot? Moeten we noodgedwongen verkruimelen tot dagjesmensen?

Er is dus wel degelijk een veiligheidsprobleem in deze stad, zeker voor de ouder wordende Brusselaar. Ik spreek uit eigen ervaring, maar het gaat ruimer. Ik was een tijdlang coördinator van een intergenerationeel project binnen de Centra Geestelijke Gezondheidszorg. Een van mijn vrienden is 71 en verplaatst zich in een elektrische rolstoel. Hij kan zichzelf perfect behelpen, maar in de bioscoop is hij verplicht naast de eerste rij te zitten. Hij heeft een fysieke beperking, maar binnenkort ook een stijve nek. En dan laat ik de hobbelige voetpaden en de verkeerd geparkeerde wagens nog even terzijde. Op vele plekken, ook in theaters die werden gerenoveerd, bevinden de toiletten zich in de kelder. Het is onvoorstelbaar dat men hier geen rekening houdt met minder mobiele mensen, het lijken wel de middeleeuwen.

De stad of het Gewest kunnen niet alles, maar het zou die huizen en de horeca kunnen sturen en die ingrepen sterk aanbevelen en promoten, tenzij men ervan uitgaat dat de stad alleen bedoeld is voor de frisse en beweeglijke dertiger.

Wij vragen geen onmogelijke dingen, we zouden niet durven veronderstellen dat de VGC bij elke kwetsbare Brusselaar een chaperonne parkeert. En ik zou dat absoluut ook niet willen. Maar er zijn wel kleine verstandige ingrepen mogelijk als men in dialoog treedt met de oudere en kwetsbare groepen. Met andere woorden: als er aandacht is voor ons, zoals dat al het geval

is in Berlijn of Boedapest. Pretendeert Brussel niet de hoofdstad van Europa te zijn? Neen, we zijn niet Baltimore of de Bronx, verre van. Maar Brussel en de oudere Brusselaar verdienen beter. Na 18 uur zijn wij afwezig in deze stad, en dat klopt niet.

Misschien moeten de ouderenorganisaties ook initiatieven nemen. Een soort van cultureel deelplatform van mensen die in de buurt wonen en op een website afspraken maken, zonder meteen een aparte bejaardenclub te worden die 1/3de van een theatervak bezet. Eerder iets op mensenmaat. Misschien is een buddysysteem zinvol en noodzakelijk voor de oudste bewoners.

Ik zie veel stadswachten die een toertje rond een blok wandelen. Zou het hun werk niet valoriseren indien ze ook zouden worden ingeschakeld op het openbaar vervoer, bij stille plekken, aan ontmoetingsplekken? Wellicht is een ouderencommissaris nog zo geen slecht idee.

Er zijn mogelijkheden, maar het beleid kan meer structurele en grondigere maatregelen nemen, zowel op het vlak van toegankelijkheid, als op het vlak van comfort en veiligheid. Er zijn voorbeelden in buitenlandse steden. Waarom die ervaring niet benutten op maat van onze stad?

Een gezonde samenleving is te herkennen aan de zorg die ze besteedt aan haar meest kwetsbare burgers, zei een oude Afrikaanse leider ooit. Een wijze spreuk. Maar het is geen wij/zij-verhaal. Wij zijn niet enkel afhankelijke, zorgbehoevende wezens. 'Mijn andere stadsbewoners', het onderwerp in de vervoeging van deze stad, en 'wij', het leidend voorwerp? Nee, ik wil verdomme soms ook het zelfstandig naamwoord zijn en godbetert ook het werkwoord. Niet enkel een bijvoegsel. Deze stad is er van en voor iedereen, dus ook voor mij, voor ons, de oudere Brusselaar. Het is niet wij en zij, we zitten samen in hetzelfde bad. Aandacht en dialoog, en van daaruit kleine maar fundamentele ingrepen, meer vragen we niet. Gooi de rijkdom, de kracht en de inspiratie van de ouderen niet te grabbel, maar omhels ze. Het is een gigantisch cadeau.

De heer Jan Stacino: Ik wil een aantal onderwerpen bespreken. De digitale drempels bij senioren, eenzaamheid en armoede als drempel om volwaardig te kunnen participeren aan het maatschappelijk leven en ten slotte de diverse drempels waarmee senioren met een beperking worden geconfronteerd in Brussel, zoals mobiliteit of bestaande premies voor de aanpassing van een woning die hun doel voorbijschieten.

Steeds meer zaken - ook in Brussel - gebeuren digitaal met computer of laptop, denk maar aan bankverrichtingen of belastingaangiftes. Uit cijfers van de federale overheid blijkt dat 40 % van de 65- tot 74-jarigen in België nog nooit een computer gebruikte. In Brussel gebruikte zelfs meer dan 60 % van de 65-plussers nog nooit een computer. Dit zorgt voor verschrikkelijke problemen bij vele Brusselse senioren. Des te meer omdat ook de telefonische dienstverlening en fysieke dienstverlening overal wordt afgebouwd, vooral bij banken, maar ook bij overheidsdiensten.

Zelfs indien men als senior toch min of meer digitaal mee is, kunnen er problemen ontstaan. Zo heb ik zelf meegemaakt dat het digitaal subsidieloket van de VGC-Administratie geen antwoord geeft na het indienen van een dossier. Toen ik daarna zelf een e-mail naar de administratie stuurde, bleek dat de subsidieaanvraag niet was geregistreerd en dus onontvankelijk was.

Eenzaamheid en armoede bij senioren vormen drempels. Bij S-plus Brussel is 75 % van de leden van de lokale seniorengroepen officieel alleenstaand. Het is gelukkig niet allemaal kommer en kwel. Regelmatig ontdekken alleenstaande vrouwen en mannen elkaar in een seniorenclub en vormen daarna een koppel. Desalniettemin blijft eenzaamheid een groot

probleem bij vele senioren.

Eenzaamheid treft zowel een alleenstaande rijkere senior in een villa in Watermaal-Bosvoorde, als een alleenstaande senior in een huurappartement in Sint-Agatha-Berchem.

Uit onderzoek van VUB professor Dominique Verté blijkt dat ongeveer de helft van de Brusselse senioren zich regelmatig eenzaam voelt. Bovendien worden de eenzaamheidsgevoelens nog versterkt bij Brusselse senioren die in bestaansonzekerheid moeten leven.

Uit het Brussels armoederapport van 2020 blijkt dat ongeveer 30 % van de Brusselse senioren in bestaansonzekerheid moeten leven. Concreet betekent dat 30 % van de Brusselse senioren moet rondkomen met 15 euro per dag voor voeding, kledij en vrijetijdsactiviteiten. Een groot deel van die laatste categorie mensen blijft – om die 15 euro per dag wat aan te vullen - ook op pensioengerechtigde leeftijd aan het werk als bijvoorbeeld zelfstandige, als accordeonist, in de horeca, als buschauffeur, als marktkramer, als wc-madam, enzovoort...Velen moeten ook hun spaarcenten – als die er nog zijn - aanspreken om rond te komen en/of beroep doen op hulp van kinderen of kleinkinderen.

Senioren met een beperking worden geconfronteerd met diverse drempels in Brussel. In Brussel zijn de senioren eigenlijk verwend op het vlak van openbaar vervoer als we dat vergelijken met de mogelijkheden voor senioren in de omliggende gemeenten van Brussel. Belangrijk om op te merken, is dat senioren meestal de tram of de bus nemen. De metro is voor de meeste senioren te snel en eigenlijk afgestemd op jongeren en mensen die gaan werken, maar zeker niet op senioren. In sommige metrostations is het erg donker of is de roltrap defect.

Bestaande premies voor de aanpassing van een woning schieten hun doel voorbij. Meerdere senioren in Brussel, die het geluk hebben om in een huis te wonen, hebben hun slaapkamer en badkamer op de 1ste, en 2de verdieping. Soms neemt de mobiliteit van een senior af na een val of door artrose, waardoor ze moeilijk nog de trap op kunnen. De keuze is dan om ofwel het bed naar het gelijkvloers te verhuizen, wat de meeste senioren dan doen, of een traplift aan te schaffen, wat de meeste senioren wensen. Een traplift kost echter 6.000 tot 10.000 euro.

Er bestaat een gewestelijke Brusselse premie voor de aanschaf van een traplift van ongeveer 6.000 euro. Helaas weten de meeste Brusselse senioren dat niet eens. Bovendien duurt het in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest maanden voor men van de administratie een antwoord krijgt op een aanvraag voor een traplift. De gehandicaptengraad van een beperkte autonomie van minstens 9 punten is dermate hoog dat de meeste aanvragen worden geweigerd. Nochtans kan men ergonomisch gezien vaststellen dat een persoon met beperkte autonomie van 7 punten al een groot risico loopt om van de trap te vallen en alleen met veel moeite en pijn de trap kan bestijgen. In het Vlaams Gewest wordt een traplift vergoed, louter door een factuur van een erkende firma in te dienen. De Vlaamse premie is weliswaar maar 2.000 euro, maar ze wordt in verhouding wel veel meer toegekend dan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De voorzitter: We hebben veel geleerd van deze getuigenissen, waarvoor dank. Omdat we met elkaar in dialoog willen gaan, zullen de raadsleden zich kort voorstellen.

De heer Pepijn Kennis (Agora): Ik ben lid van de Raad en parlementslid van het Brussels Parlement voor Agora, een burgerbeweging die vooral participatie wil bevorderen. Ik ben dan heel blij dat we jullie hier mogen ontvangen vandaag.

Mevrouw Khadija Zamouri (Open Vld): Ik heb professor Dominique Verté en mevrouw Olivia Vanmechelen in de vorige regeerperiode ook al ontmoet, toen ik samen met een collega hier een studiedag had georganiseerd over diversiteit in onze woon-zorgcentra naar aanleiding van een bezoek aan Zweden, waar een heel andere aanpak is van omgaan met ouderen, of stadsinrichting.

Mevrouw Hilde Sabbe (one.brussels-Vooruit): Ik woon al 30 jaar in Brussel, maar ben afkomstig van een provinciestadje in Vlaanderen waar ik iedereen kende. Mijn eerste jaar in Brussel ben ik zo ontzettend eenzaam geweest en sindsdien is eenzaamheid iets wat mij heel erg aangrijpt en waar ik mij zoveel mogelijk voor wil inzetten, in zoverre de politiek daarin kan ingrijpen. Ook eenzaamheid bij senioren ligt mij na aan het hart. Ik ben benieuwd wat ik daar vandaag over zal bijleren.

De heer Gilles Verstraeten (N-VA): Ik ben raadslid en Brussels parlementslid en hou mij bezig met onderwijs, werk en economie, maar ook met gezondheid en sociaal beleid. Vanwege de coronacrisis is er de voorbije 2 jaar natuurlijk veel gepraat over de problemen die mensen in de ouderenzorg ervaren. Ik vind het een bijzonder interessant onderwerp en het valt me op dat een aantal problemen, die daarnet werden aangekaart, ook voor mij al herkenbaar zijn. Wellicht voelen iets oudere mensen een aantal zaken nog problematischer aan. Ik denk aan veiligheid, toegankelijkheid en eenzaamheid. Brussel is geen gemakkelijke stad om in aan te komen of in te leven. Toch zien we haar graag.

Mevrouw Els Rochette (one.brussels-Vooruit): Ik ben blij dat het startsein van *RVG on tour* vandaag gegeven wordt, hoewel de Raad vandaag nog niet echt *on tour* is. Ik kijk uit naar de dialoogmomenten met de ouderen die na de zomer op locatie zullen plaatsvonden. De 3 gastsprekers hebben frappante getuigenissen gebracht en al talrijke concrete voorstellen gedaan zodat senioren zich beter voelen en meer kunnen participeren.

Mevrouw Lotte Stoops (Groen): Ik heb campagne gevoerd voor een stad waar je jong kunt zijn en oud wilt worden. Burgerparticipatie ligt mij zeer na aan het hart en heeft mij richting de politiek gestuwd. Verschillende perspectieven bieden rijke antwoorden en zijn daarom een echte *must*. Ik ben dan ook blij dat de gastsprekers hun getuigenis hebben gebracht.

Net als vele raadsleden ben ik voor de eerste keer parlementslid. Voordien maakte ik documentairefilms. Een daarvan, *Third Act*, gaat over een Brussels theatergezelschap dat een voorstelling brengt over ouder worden. De film laat zien hoe je naar “ouder worden” kunt kijken. Overal ter wereld blijkt het intergenerationele aspect ontzettend belangrijk: we staan samen in de samenleving.

De heer Ronald Vrydag: Dank u voor uw aanwezigheid. Na amper 3 getuigenissen blijkt al duidelijk dat er drempels bestaan. We zijn nog ver verwijderd van een Leeftijdsvriendelijke stad. Professor Christel Geerts zal een korte toelichting verschaffen over dat concept. Zij is verbonden aan de VUB als expert op het vlak van vergrijzing, gerontologie, sociale aspecten van het ouder worden en het ouderenbeleid.

Professor Dr. Christel Geerts: Het ligt niet voor de hand om het concept “Leeftijdsvriendelijke stad” in zo’n kort tijdsbestek toe te lichten, maar het is nog minder evident om na 3 ijzersterke en indrukwekkende getuigenissen het woord te nemen als wetenschapper. Het is een slechte gewoonte van academici om alles aan alles te koppelen,

waardoor je op den duur door de bomen het bos niet meer ziet. Desondanks wil ik voorafgaand een paar zaken duiden.

Het is lastig om het concept “Leeftijdsvriendelijke stad” af te bakenen. Het is namelijk sterk verweven met *active ageing* en *ageism*. Actief ouder worden is het adagium van de gerontologie; *ageism* is discriminatie op basis van leeftijd.

Welke begrippen associeert u met “oud zijn”? Het zal niet verbazen dat zowel senioren als jongeren of zorgverleners spontaan denken aan zorg, afhankelijkheid, de afname van mogelijkheden, opvallende uiterlijke kenmerken zoals grijs haar en rimpels, mantelzorg en eenzaamheid. Daarmee wil ik overige elementen die terecht in de getuigenissen werden aangebracht allerminst relativeren.

Ik voer deze denkoefening stelselmatig uit. Waarom denken zo weinig mensen aan positievere associaties zoals levenswijsheid, ervaring, veerkracht, vrijwilligerswerk, zelfrealisatie, wijsheid en relativering? Zoals de tweede getuige aangaf: denk alle senioren weg die vrijwilligerswerk doen en het land ligt pas echt op zijn rug.

Het is belangrijk om erbij stil te staan dat wie denkt aan oud zijn of oud worden zelden positieve associaties maakt. Ik ben dan ook verheugd dat de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) veel aandacht aan dit problematische paradigma besteedt, onder andere door diverse campagnes uit te werken.

De WHO wijst erop dat het wereldwijde probleem een enorme impact heeft. Naar schatting kunnen meer dan 6 miljoen depressies bij ouderen worden gelinkt aan *ageism*, een verschijnsel waarvan iedereen de negatieve impact onderschat. Gelukkig is er nu veel studiemateriaal beschikbaar. Gegevens tonen aan dat oudere volwassenen zich vaak vervreemd voelen van de samenleving. Ook in de zorgsector komt *ageism* voor. Door tijdgebrek kan ik daar helaas niet bij blijven stilstaan.

Een debat over leeftijdsvriendelijke steden is met andere woorden onlosmakelijk verbonden met de negatieve onderstroom in de samenleving. Ik moet u vandaag echter enthousiasmeren om aan de slag te gaan en mag dus niet te veel negatieve verhalen brengen, zodat er geen risico ontstaat dat ik uw motivatie in de kiem smoor.

Gelukkig is er ook veel aandacht voor *active ageing*. Om ervoor te zorgen dat mensen actief ouder kunnen worden, moet de samenleving alle drempels wegwerken om de levenskwaliteit van ouderen te verhogen.

Er zijn Europese meetinstrumenten ontwikkeld waarmee de graad van *active ageing* in een land of regio kan worden bestudeerd. De methode houdt rekening met factoren als tewerkstelling, participatie, gezondheid, onafhankelijkheid en een ondersteunende omgeving. België valt in categorie rood en doet het daarmee niet erg goed. De tabel in bijlage moet van boven naar beneden worden gelezen als van slecht naar goed. Code geel is dus het beste resultaat.

Geachte raadsleden, wanneer u er eind dit jaar, na de *tour*, klaar voor bent om een leeftijdsvriendelijk Brussel in de steigers te zetten, moet u *active ageing* en *ageism* in het achterhoofd houden. Ik vond het dan ook belangrijk om deze begrippen toe te lichten alvorens tot de kern van de zaak over te gaan.

In 2007 definieerde de WHO de Leeftijdsvriendelijke stad als volgt: *"Een leeftijdsvriendelijke stad is een inclusieve en toegankelijke gemeenschap die mogelijkheden creëert om de gezondheid, participatie en veiligheid voor alle inwoners te maximaliseren, met als doel kwaliteit van leven en de waardigheid van de oudere inwoners te waarborgen."*

De getuigenissen sluiten naadloos aan bij die definitie. Het begrip wordt in eerste instantie geassocieerd met de oudste inwoners van een stad, maar eigenlijk zijn de ingrepen die een stad leeftijdsvriendelijker maken, voordelig voor alle inwoners. Kwaliteitsvolle open ruimte komt ook jongere mensen ten goede. Politici mogen deze vaststelling niet uit het oog verliezen wanneer het tijd is voor budgetbesprekingen.

Het gaat niet alleen over de groep van ouderen, iedereen heeft er baat bij.

Zoals de getuigenissen aantonen, is het ook heel omvattend. Het gaat over mobiliteit, wonen, sociaal-culturele participatie, respect en sociale inclusie, maatschappelijke participatie, communicatie en informatie, gezondheid en zorg, publieke ruimte en gebouwen. Het gaat dus eigenlijk over alles. Dat is indrukwekkend. Misschien klinkt dat meer ontgoochelend dan motiverend. Je kan immers niet zeggen dat je wil werken aan een Leeftijdsvriendelijke stad, want het gaat over alles. Maar in de praktijk verdrink je dan vaak.

De WHO deed in 2007 een uitgebreid onderzoek in meer dan 33 steden, met senioren en stakeholders, waarna ze tot een uitgebreide lijst kwamen in 8 domeinen. In de wetenschappelijke literatuur zijn er echter heel weinig onderzoeken die expliciet met deze lijsten van de WHO aan de slag gaan en alles meten. Dat zou een gigantisch 360 gradenzicht geven op je stad. Maar je moet er nadien natuurlijk ook nog iets mee kunnen doen. Dat is moeilijk aangezien je te maken hebt met alle domeinen.

Je moet het dus meenemen in je verhaal. Het is het kader waarbinnen je werkt. Je moet proberen in alle puzzelstukjes iets te verbeteren, of je kan werken op 1 puzzelstukje en nadien faseren, maar het is te algemeen om ermee aan de slag te gaan. Het onderzoek van professor Verté strookt niet met deze insteek, maar zoekt heel ruim en biedt vaak een antwoord, maar soms ook niet. We willen natuurlijk – dat is beroepsmisvorming – heel veel informatie verzamelen, maar je moet er nadien ook nog mee aan de slag gaan. Mijn advies is dus dubbel. Probeer in je aanzet alle facetten mee te nemen, maar in de praktijk moet je keuzes maken en faseren. Zo kan je afbakenen, werken aan concrete zaken en – dat vergeten we soms – resultaten voorleggen.

Ook de WHO erkende in 2015 dat iedereen bestookt werd met heel veel items, maar dat dit in de praktijk niet altijd werkbaar is. Daarom kwamen er kernindicatoren. In die grote hoeveelheid van informatie, wat is nu echt belangrijk? Wat moet je zeker meenemen in een eerste ruime screening voor een totaalbeeld? Het gaat over 3 grote blokken: welzijn, een fysieke omgeving – de *walkability*, de publieke ruimte, openbaar vervoer en wonen – en sociale omgeving. Als je iets wil doen rond 360 gradenzicht adviseren we om iets te doen rond sociale attitude, vrijwilligers werk, betaald werk, socioculturele activiteiten, integratie in de besluitvorming, informatie, gezondheidsdiensten en ecologische informatie.

Dat is dus een heel andere benadering. We zijn begonnen met ellenlange lijsten, die ik ook heb rondgestuurd, en met verkorte versies. Ondertussen hebben we zelf proefprojecten uitgewerkt met deze verkorte versies. Het voordeel is dat we vertrekken vanuit de definitie van de WHO. We hebben dat vertaald en soms aangevuld. Onze aanvullingen, hetgeen we misten in de verkorte versies, hebben te maken met digitalisering en de omgang met sociaal netwerk. Dat

hebben we standaard aan de basisvragenlijst toegevoegd. Een gemeente of een lokale entiteit kan natuurlijk desiderata toevoegen.

We hebben 2 proefprojecten in 2 heel verschillende gemeentes, omdat we zelf wilden ondervinden of die vragenlijst sterk genoeg is om de kern van die gemeente te vatten. Er is een kustgemeente met een grote vergrijzing – Bredene – en een landelijke gemeente – Sint-Gillis-Waas. Zij hebben nog eigen vragen toegevoegd, samen met de senioren. Het is natuurlijk geenszins de bedoeling om opnieuw 100 vragen toe te voegen. We willen het beperken tot 100 vragen: de kernindicatoren van de WHO, aangevuld met een aantal specifieke lokale desiderata. Een gemeente die volgend jaar meer rond inhoud wil werken, kan zich afvragen hoe zijn inwoners de nood aanvoelen om te werken rond ethische thema's.

In Sint-Gillis-Waas wou men op het vlak van gezondheidsdiensten vooral weten of het Welzijnshuis voldoende gekend is. We kneden die vragen op maat. Dan kom je tot een ruwe analyse van een gemeente of stad of buurt. In Bredene waren er vragen over de veerkracht van de gemeente. De respondenten vinden comfortabel wonen, toegankelijk en bereikbaar openbaar vervoer en sociale contacten belangrijk en 95 % vindt de beschikbaarheid van het Sociaal Huis als positief. Dat is een heel ander verhaal in Brussel, want 30 % woont daar nog niet zo lang, 17 % komt nog maar zelden buiten. In de kustgemeente had 47 % van de mensen geen enkel familielid wonen. Je kan dus een aantal goede punten vinden, maar ook een aantal aandachtspunten.

Ik ben mijn verhaal begonnen met te stellen dat de leeftijdsvriendelijke gemeente niet evident is, want je hebt de context tegen, zoals het *ageism* en de lokale context. Je moet starten met het verzamelen van data en cijfers en moet daarbij kiezen tussen een uitgebreide vragenlijst of een kortere screening. Bij het eerste bekom je heel informatie, maar is het net daarom moeilijk om tot concrete stappen te komen. Bij het tweede kan je aandachtspunten presenteren waarmee je wel effectief aan de slag kan gaan.

Ik hoorde dat het hier de bedoeling is om te focussen op respect en sociale inclusie. Ik zou dus aanraden om voldoende gedocumenteerd te zijn zodat je weet in welke context je aan het werken bent. Vorig jaar voerden wij een onderzoek bij de seniorenadviesraden samen met de Vlaamse Ouderraad om te peilen naar de kennis rond leeftijdsvriendelijke gemeenten. De resultaten waren niet fantastisch. Maar als hen om de prioriteiten werd gevraagd, kwamen zorg en gezondheid altijd op de eerste plaats, gevolgd door respect en sociale inclusie. Het is dus zeker de moeite waard om daarrond te werken. Het is aangeraden om planmatig te werk te gaan, want het risico dat men verdrinkt in veelheid van informatie en *to do's* is groot. Als je in een stad het ene hebt gedaan, is er al een nieuw lijstje met *to do's*.

Werk dus aan de randvoorwaarden en goede structuur zodat je met een aantal goede instrumenten aan de slag kan. Inspraak is een kunst, maar dat hoef ik jullie niet te zeggen. Het is goed dat jullie een lang traject doen. Het heeft ook geen zin om in het begin van een traject senioren eens te betrekken, om daarna gewoon verder te gaan. Zo werkt het niet. Je moet ze het volledige traject meenemen. Maar het belangrijkste: hou het beheersbaar, begin ruim, maar met een aantal beperkte doelstellingen en werk planmatig.

Mevrouw Els Rochette (one.brussels-Vooruit): Ik dank de professor voor de boeiende uiteenzetting. Ik begrijp heel goed dat we niet alle aspecten meteen moeten meenemen en dat een planning belangrijk is om doelstellingen te halen. Ziet mevrouw Christel Geerts ook heil in een ouderentoets die bij nieuwe wetgeving, in alle beleidsdomeinen, telkens worden afgetoetst?

Wordt er bij nieuwe wetten rekening gehouden met ouderen? Heeft de professor daar ervaring mee?

Mevrouw Khadija Zamouri (Open Vld): De uiteenzetting was heel interessant, maar ook zeer logisch. Ik zit ook in de Commissie voor Gezondheid, waar we ons met het onderwerp bezighouden. De 2 gemeenten die door professor Christel Geerts werden aangehaald, Sint-Gillis-Waas en Bredene, bevinden zich ergens in Vlaanderen. Wij bevinden ons echter in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met de problematieken die spelen in een grootstad. De heer Willem De Raedt maakte daarover heel interessante opmerkingen.

Ik herken niet veel in de – weliswaar interessante – zaken die zonet werden aangebracht. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft ongeveer 1.200.000 inwoners, waarvan driekwart van allochtone origine. Een massa onder hen is reeds vergrijsd of aan het vergrijzen. Hoe bereiken we met hen inclusiviteit, zoals net werd aangegeven? Hoe doen we dat samen?

De heer Gilles Verstraeten (N-VA): Professor Christel Geerts haalde aan dat veel zaken algemeen zijn en voor alle leeftijden gelden. Zo werden toegankelijkheid, sociale inclusie en veiligheid aangehaald. Dit ervaar ik zelf ook in Brussel. Metrogangen worden na een bepaald uur bijvoorbeeld akelig. Na enkele keren te zijn overvallen, begint men over zijn schouder te kijken. Zij haalde ook aan dat men niet alles kan doen en dat er prioriteiten moeten worden gesteld. Waar bevinden zich de *quick wins*? Een aantal zaken zou bij nieuw beleid in elk geval moeten worden meegenomen, zoals bijvoorbeeld de toegankelijkheid van een nieuwe metrohalte. De veiligheid moet voor alle burgers worden gegarandeerd. Waar zitten de eenvoudige *quick wins*, waaraan onvoldoende aandacht wordt besteed en waarmee men vrij gemakkelijk iets kan verbeteren? Het is niet zo dat we ons daartoe moeten beperken, maar het kan interessant zijn.

Professor Dr. Christel Geerts: Een eerste vraag betrof het bestaan van een ouderentoetsing. Theoretisch kan dit zeker worden toegejuicht. We kennen dit systeem al in de Vlaamse Gemeenschap. De Vlaamse minister van Welzijn is coördinerend minister voor het ouderenbeleid. Het Vlaams decreet geeft de minister een horizontale bevoegdheid. In principe moet de minister de belangen van ouderen bewaken overheen andere bevoegdheden. Ik laat in het midden of dat steeds doeltreffend gebeurt, maar de vraag stellen is ze misschien al meteen beantwoorden. Dit principe is mooi, aangezien veel van deze zaken – zoals het goed toegankelijk maken van het openbaar vervoer – niet alleen voor senioren belangrijk zijn.

Mensen met een buggy of winkelkar kunnen er ook het nut van ervaren. Een ouderentoets die kan worden geïntroduceerd en die goed werkt, heeft het voordeel dat er preventief meer slagkracht komt. Zoiets kan enkel goed werken indien er een plan van aanpak is waarachter een volledige ploeg staat.

De opmerking over de grootstedelijke context kan ik alleen maar beamen. Ik heb het voorbeeld van Bredene en Sint-Gillis-Waas gegeven als pilootproject. We beoogden met deze pilootprojecten aan te voelen of een kort instrument sensitief genoeg is om de realiteit van Brussel of een wijk in Brussel tot uiting te brengen. Wij hadden het gevoel, op basis van die pilootprojecten, dat dit kan werken. Uiteraard zullen de resultaten voor Brussel anders zijn dan die van Sint-Gillis-Waas. De data werd dus niet gebracht om representatief te zijn voor Brussel, maar wel om aan te tonen waarom wij denken dat de korte bevraging sensitief genoeg is. We hebben nog niet veel wetenschappelijke data, maar sommige auteurs stellen in vraag of we zoiets onmiddellijk in een volledige grootstad moeten uitrollen.

We moeten er voor zorgen dat de buurten traceerbaar blijven in de data. Ik zal nog eens terug moeten komen op het voorbeeld van de kustgemeente Bredene. Dit is een kleine gemeente, maar als we kijken naar de 3 buurten, dan leverden die totaal andere scores op. Mensen met zicht op zee behoren tot een ander publiek en hebben andere noden dan mensen die al lang in Bredene wonen. We moeten er voor zorgen dat de data fijnmazig is. Uitspraken over bijvoorbeeld ouderen in Brussel zijn ook sterk buurtgebonden.

De laatste vraag handelde over doelstellingen, realisme en *quick wins*. We zouden eerst de cijfers voor Brussel moeten zien. Het zich veilig kunnen bewegen in een stad als Brussel, wordt niet opgelost met 1 *quick win*. Voor sommigen is een *quick win* wel het meer nabij brengen van de zorg en de concentratie van ouderen. Vroeger waren er woonzorgcentra, waarbij men vooral bezorgd was dat bewoners goede zorg kregen. Vandaag moet een woonzorgcentrum ook een functie krijgen in de buurt. Met premies en voorrangregels zou men kunnen proberen om ouderen een beetje dichter bij elkaar te brengen in sociale huisvesting. Dit loont mogelijk op termijn, omdat de efficiëntie van de zorg daardoor wordt verhoogd.

Mensen van de Vlaamse Ouderenraad en professor Dominique Verté zeggen vaak dat men moeten kunnen ouder worden waar men wilt, en liefst in de eigen omgeving. Vandaag – en ik laat in het midden of het wenselijk is – stellen velen dat de zorg al niet meer kan volgen. Daardoor rijst de vraag of er niet aan efficiëntie moet worden gedacht. In die optiek worden er andere pistes voorgesteld, zoals *cohousing*, assistentiewoningen en sociale assistentiewoningen.

Er is niet 1 *quick win* die het verschil zal maken, want dan zou die al zijn uitgevonden.

Mevrouw Relinde Raeymaekers: Professor Christel Geerts zei dat men goed gedocumenteerd moet zijn om een beleid uit te stippelen. Ter voorbereiding van deze dag heb ik gekeken of er grootschalige onderzoeken gebeurden in Brussel naar ouderenbehoeften. Ik heb niets gevonden, buiten getuigenissen die ik hoorde. Ik weet dat er een onderzoek loopt van de VUB, tenminste in het dienstencentrum waar ik actief ben. Iemand komt in het kader van een onderzoek praten met ouderen over participatie en allerlei activiteiten. Bij mijn weten bestaat er geen grootschalig onderzoek dat nodig is om een echt beleid uit te stippelen.

Professor Dr. Christel Geerts: Een aantal jaar geleden was er een behoeftenonderzoek van professor Dominique Verté. In België worden heel wat initiatieven gestart via de Koning Boudewijnstichting of de VVSG. Collega Liesbeth De Donder heeft ook heel wat projecten op stapel staan. Als eerste oefening kan de administratie al eens naar die initiatieven kijken.

De bevraging in het dienstencentrum die net werd vermeld, is mogelijk een onderdeel van één van die initiatieven, hoewel ik denk dat de projecten van mevrouw Liesbeth De Donder nog moeten worden gestart.

Een eerste goede oefening is om te bekijken welke initiatieven nu lopen en welke documentatie beschikbaar is. We moeten die zaken niet nodeloos overdoen, maar de resultaten moeten recent genoeg zijn. De populatie wijzigt. Een zeventiger van 20 jaar geleden is een totaal ander persoon dan een zeventiger vandaag.

Mevrouw Lotte Stoops (Groen): Ik had nog een vraag over structureel ingebedde participatie. Werd er in het onderzoek een gemeente gevonden in binnen- of buitenland waarbij het woord

van de ouderen op een structurele manier wordt gehoord? Wij hebben wel een ouderenraad, maar nu burgerbetrokkenheid veel meer plaats krijgt is het zinvol om te horen of er *good practices* zijn die kunnen worden gedeeld.

Professor Dr. Christel Geerts: In 96 tot 97 % van de gemeenten is er een stedelijke adviesraad. Ik zou er niet voor pleiten om daar nog een ander forum naast te zetten, maar er is werk aan de winkel om dat op een goede manier te laten verlopen. Ik heb soms het gevoel dat de structuren die nodig zijn wel bestaan, zoals de federale en Vlaamse raden, maar we moeten ook werken aan competentieontwikkeling van de senioren in die raden. Niet dat we hun getuigenissen moeten opschroeven, want mensen hebben hun eigen beleving van een stad. Soms is het ook belangrijk om te bekijken hoe die ervaringen aan het beleid worden verkocht. Het is daarnaast belangrijk dat er een verplichting komt voor het beleid om advies op te volgen. Indien dat niet gebeurt, zou dit aan de hand van een gemotiveerd verslag moeten zijn.

Wat de inspraak in de zorg betreft, zou ik zeker verwijzen naar het document van Zorgnet-Icuro. Zij hebben een schitterende bundel met verschillende mooie projecten. Er wordt vaak gezegd dat er veel wordt georganiseerd in de zorgsector, maar dat mensen er niet op af komen.

Persoonlijk zou ik niet alleen gaan voor nieuwe structuren, maar wel proberen om die structuren kwalitatiever te maken en vooral hun adviezen meer bindend te maken. Dat is het geval bij de Vlaamse Ouderenraad: bij een negatief advies moet de regering zeggen waarom dat niet wordt gevolgd.

De heer Nils Vandenweghe (directeur Vlaamse Ouderenraad): Een advies is per definitie niet bindend, maar het is wel de praktijk binnen de Vlaamse Regering om een gemotiveerd antwoord te geven op elk advies. Dat wordt gebundeld bij de beslissingen van de Vlaamse Regering. We krijgen altijd een uitgebreid gemotiveerd antwoord.

Professor Dr. Christel Geerts: Dat is een goede invalshoek om dat participatieproces te verdiepen en om dan samen een traject te doorlopen zodat die feedback moet worden gegeven.

Mevrouw Lotte Stoops (Groen): Ik begrijp dat we niet te veel moeten uitvinden, maar iedereen legt heel sterk de nadruk op het intergenerationele aspect. Het belang ervan is dat je door elkaars noden te horen rekening kunt houden met elkaar. Een mogelijkheid is om na te gaan hoe je de bestaande raden kunt linken aan andere in plaats van dat iedereen op zijn eigen plekje blijft zitten.

Professor Dr. Christel Geerts: Op dat vlak zou ik wel durven pleiten voor eventueel nieuwe structuren, al dan niet verbonden met de seniorenadviesraad. In elke gemeente en in elke buurt vind je wel een intergenerationeel project, vaak kleinschalig en eenmalig, vaak bijzonder tof en sympathiek. Maar dat is niet verankerd. Soms hangt dat af van het initiatief van een schoolleerkracht die zijn leerlingen in contact wil brengen met mensen die naar een dienstencentrum komen. Daar gebeurt zeer veel, maar er is nog een weg te gaan wat de structurering betreft. Ik schets het belang daarvan. Ik ben begonnen met te stellen dat de Wereldgezondheidsorganisatie veel belang hecht aan *ageism*. Ze zegt dat we dat nog veel meer moeten bekampen want dat is een sluipend gif in onze samenleving. We zijn er ons daar met zijn allen onvoldoende van bewust. De Wereldgezondheidsorganisatie geeft meer intergenerationele initiatieven als 1 van de 3 oplossingen om het *ageism* te counteren. Er gebeuren schitterende zaken, maar vaak een beetje op basis van een toevallig initiatief. Dat zou best nog heel wat structureler aangepakt mogen worden. Dat is een ander element dan de

participatie op zich. Daar zijn de structuren er wel, maar die zijn er niet voor de intergenerationele werking en die is belangrijk.

- *De vergadering wordt geschorst om 15.04 uur.*

- *De vergadering wordt hervat om 15.13 uur.*

De heer Ronald Vrydag: We hebben aan professor Christel Geerts gevraagd om in haar uiteenzetting het concept 'Leeftijdsvriendelijke stad' te duiden zodat iedereen dat begrijpt want later volgen de dialoogmomenten.

We gaan verder met het panelgesprek. Ik verwelkom collegelid Pascal Smet en collegevoorzitter Elke Van den Brandt. We hebben een aantal experts uitgenodigd om een panelgesprek te voeren over het concept 'Leeftijdsvriendelijke stad'. Dat model is heel breed en de tijd is beperkt. Daarom proberen we ons te focussen op het domein 'Sociale inclusie en respect'. Vanuit hun eigen expertise brengen de deelnemers inzichten, opmerkingen, mogelijkheden, denksporen, gevaren, allemaal inspirerende zaken die de parlementsleden en de beleidsmensen kunnen inspireren. Het was de bedoeling om eerst een panelgesprek te houden waarbij het collegelid en de collegevoorzitter zouden aansluiten, maar we doen alles tegelijk.

Professor Dominique Verté is verbonden aan de Vrije Universiteit Brussel als professor sociale gerontologie. Hij heeft veel expertise inzake vergrijzing en doet al jaren onderzoek naar de behoeften van ouderen.

De heer Nils Vandenweghe is directeur bij de Vlaamse Ouderenraad. We vonden het heel interessant om ook zijn kijk tijdens onze discussies te horen.

Mevrouw Olivia Vanmechelen werkt voor het Brussels Kenniscentrum Welzijn, Wonen en Zorg. Ze kent Brussel en heeft een uitstekend zicht op de welzijnssector.

Mevrouw Naziha Maher is arabist, islamoloog en werkt al meer dan 30 jaar rond diversiteit en inclusie. Zij heeft al ongelofelijk veel projecten en initiatieven rond deze thema's mee helpen opstarten en ontwikkelen.

Mevrouw Relinde Raeymaekers is een Brusselse oudere. 'De oudere' bestaat niet, maar vanuit al haar vroegere werkervaringen en huidige engagementen heeft zij een goed beeld van de noden, moeilijke situaties en drempels.

Het gesprek is in handen van de heer Zeger Taeymans. Hij werkt bij FedOS en heeft vanuit de werkgroep van in het begin meegewerkt aan de voorbereiding van dit startmoment en het dialoogtraject in zijn geheel. De eerlijkheid gebiedt ons te zeggen dat we eerst hebben gezocht naar een jongere als moderator. Dat is helaas niet gelukt. De heer Zeger Taeymans is ook nog jong in vergelijking met mezelf, maar we hebben iemand bij de jeugdraad proberen te vinden. Door omstandigheden is dat niet gelukt.

Moderator Zeger Taeymans: Jullie zullen het met mij moeten doen. Met mijn 37 jaar ben ik ook nog redelijk jong werd me hier zopas verteld.

Ik schets even het programma van deze middag. Het is opgebouwd uit 3 delen. Aanvankelijk dachten we om eerst met de panelleden te spreken en dan pas met de collegeleden, maar we zullen dat nu door elkaar doen. De bedoeling van het eerste deel is om in één minuut een korte voorstelling te geven van wat sociale inclusie vanuit jullie perspectief betekent.

In deel 2 zullen we verder ingaan op de verschillende bovenvermelde drempels. Misschien zijn er nog andere drempels waarop jullie botsen vanuit jullie expertise. Vervolgens buigen we ons over wat er nu al gebeurt en bestaat, dat positief benoemd kan worden, want we willen zeker niet met een zeer negatief beeld vertrekken.

Het laatste deel zou moeten leiden naar een aantal krachtpunten. Wat betekenen respect en sociale inclusie nu voor ons? Waarmee kunnen we in de komende gesprekken in de verschillende gemeenschapscentra van start gaan? Welke thema's kunnen we aanhalen? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat we ten eerste een goed beeld krijgen van dat respect en die sociale inclusie en ten tweede ook daadwerkelijk actie kunnen ondernemen?

Wat betekent vanuit uw perspectief het concept 'sociale inclusie en respect'?

Professor Dr. Dominique Verté: Sociale inclusie betekent dat je iedereen in de samenleving de mogelijkheid geeft om volwaardig deel te nemen aan de samenleving en de belemmeringen daartoe wegwerkt. Dat is voor mij de definitie als dusdanig. Dat is vrij simpel.

Onze onderzoeken leren dat, als je dingen aanpakt, bijvoorbeeld rond ruimtelijke ordening, je heel direct ook inbreekt op sociale connectie, op verbinding en dergelijke. Als je aan een aspect sleutelt, veranderen ook andere. Dat wil zeggen dat Brussel ook heel wat sterke punten heeft. Ons idee is dat men in Brussel inclusie kan realiseren door vanuit die sterke punten te vertrekken.

De heer Nils Vandenweghe: Als het over de vergrijzing gaat, hebben we het heel vaak over de betaalbaarheid van de pensioenen in 2040, 2050. Op basis van de cijfers van Statbel komen er de komende 10 jaar in Brussel 12 % 80-plussers bij. Die komen bij een leeftijdsgroep waarvan we weten – zonder al te veel te veralgemenen – dat voor hen de kans op zorgnoden, de kans op minder mobiel worden, de kans op verlies van de partner, de kans op bepaalde kwetsbaarheden en op bepaalde zorg- en ondersteuningsnoden stijgen. Vooral de cumulatie van die kwetsbaarheden neemt toe. Als we daarop geen antwoord bieden, als de omgeving waarin je ouder wordt, daaraan niet aangepast is en daarop inspeelt, dan zullen we die stijging volledig vanuit welzijn en zorg moeten opvangen. Nu al krijgen we het welzijns- en zorgaanbod niet optimaal georganiseerd en zeker niet lineair doorgetrokken. Dan moeten we breed gaan kijken: hoe doen we aan preventie, hoe zorgen we ervoor dat mensen sociale contacten leggen, volwaardig deel kunnen nemen aan de samenleving en die samenleving ook mee kunnen doen draaien als vrijwilliger, mantelzorger, consument, gepensioneerde met een bijverdienste?

Wat respect en sociale inclusie betreft, komen we uit een periode waarin er heel veel beslist is boven de hoofden van mensen, deels noodgedwongen, maar vooral zonder veel inspraak en dialoog. Respect en sociale inclusie draaien in de eerste plaats rond het feit dat men zich gezien en gehoord voelt en zich als een evenwaardige gesprekspartner ervaart. Dat kan de start van zo'n traject zijn, maar ik hoop vooral dat het tot een structurele dialoog leidt, niet alleen wanneer raadsleden *on tour* gaan, wat een mooi begin is, maar ook op eigen initiatief om van onderuit structuur te kunnen uitbouwen.

Mevrouw Olivia Vanmechelen: Een aantal woorden zullen wel terugkomen in het traject, maar sociale inclusie is voor mij het zich verbonden voelen en mensen ongeacht hun leeftijd het gevoel geven dat ze ertoe doen en dat ze een betekenisvol leven hebben op micro- en macroniveau. Die verbinding en betekenisvolheid, gerelateerd aan het welbevinden en het welzijn, heeft een heel belangrijke preventieve rol. Een van de motto's die het Kenniscentrum graag gebruikt, is "Welzijn voorkomt zorg en welzijn komt voor zorg." We hebben daarstraks de cijfers over het aandeel alleenstaanden in Brussel gehoord. Opnieuw aansluiting vinden gaat niet vanzelf, want er zijn een aantal drempels en uitdagingen. Ouderen stimuleren om hun contacten opnieuw te verruimen en hen helpen om opnieuw die verbinding te zoeken, is echter ongelofelijk betekenisvol en goed voor het welbevinden. Dat blijkt ook uit een impactstudie over buurtnetwerken die we hebben uitgevoerd.

Mevrouw Naziha Maher: Ik ben heel blij met alle voorbije getuigenissen, maar er ontbreekt een heel grote gemeenschap, die heel belangrijk is in Brussel. Ze ontbreekt niet enkel en alleen in deze getuigenissen, maar ook in alle onderzoeken en alle participatieraden. Het betreft mensen met een migratieachtergrond.

Zoals raadslid Khadija Zamouri al heeft gezegd, zullen ze met rasse schreden ouder worden. Het is niet 5 voor 12, maar al 1 over 12. Ze zijn overal uitgesloten. Voor mij gaat sociale inclusie daarover. Die totale inclusie moet er zijn. Als er toetsingsmodellen, meetinstrumenten of onderzoeken worden opgezet, moeten mensen met een migratieachtergrond daarin ook worden opgenomen. Als Mohammed niet naar de berg komt, dan moet de berg naar Mohammed gaan. We moeten bekijken hoe we ook deze doelgroep kunnen bereiken. Ik weet dat 'doelgroepenbeleid' tegenwoordig een vies woord is, maar we moeten dat doen. Er bestaan inderdaad een aantal mooie, kleinschalige initiatieven die ook deze doelgroep bereiken. We moeten evenwel *out of the box* durven denken. Het gaat niet enkel en alleen om de participatieraden en de andere organisaties, maar we moeten ook preventief werken, zoals mevrouw Olivia Vanmechelen zei. Er ontbreekt heel veel informatie bij die doelgroep. Die mensen voelen zich niet vertegenwoordigd, herkend en erkend. Respect gaat ook daarover. Als men zich ergens herkend in voelt, zal men gemakkelijker participeren. Als dat evenwel niet zo is, dan zal men buiten de samenleving staan. Dat moeten we nu juist durven tegengaan. Daarbij is het ook belangrijk de informatie tot bij hen te brengen om preventief samen te kunnen nadenken hoe we aan de toekomst van een Leeftijdsvriendelijke stad zullen werken, want we kunnen ze niet wegdenken uit Brussel.

Mevrouw Relinde Raeymaekers: Toen ik met pensioen ben gegaan – ondertussen al heel wat jaren geleden –, heb ik vrij radicaal gebroken met mijn verleden en ervoor geopteerd om voor de wijk te gaan waar ik woon. Dat is de wijk Kuregem, een wijk met een hoge diversiteit, met mensen van alle culturen.

Wat me daar vooral opviel, was de sociale exclusie in de wijk. Er is inkomensarmoede, die ook kenmerkend is voor Brussel, men spreekt andere talen en heeft geen kennis van het Nederlands of Frans en men kent een compleet andere cultuur. Daar was dus werk aan de winkel.

Ik ben vooral actief geworden in een Lokaal Dienstencentrum. Wat heel belangrijk is voor ouderen om lang en gelukkig te kunnen blijven leven in hun wijk, is dat er wijkgericht wordt gewerkt, dat er aandacht is voor een zorgzame buurt, dat alles wat ze nodig hebben om zelfstandig te kunnen blijven leven, in de omgeving voorhanden is. Vanuit een dienstencentrum kun je daaraan echt een bijdrage leveren.

In ons centrum Cosmos hebben wij bijvoorbeeld ook een jongerenwerking van Maks vzw, opleiding naar werk. We proberen zoveel mogelijk samen te werken. Ik heb hier al het woord 'digitale inclusie' horen vallen. Bijvoorbeeld geven jongeren opleidingen om ouderen vertrouwd te maken met allerlei digitale praktijken. Zo zijn er heel wat voorbeelden. We gaan bijvoorbeeld ook met ouderen op inleefreis. We zijn al een paar keer naar Marokko geweest. Volgend jaar trekken we naar Senegal. We doen dat samen met een school. Alle culturen participeren daaraan. We slagen daarin, want we hebben een goede werking van Afrikaanse mama's en vrouwen uit de Maghreb.

Collegevoorzitter Elke Van den Brandt: Ik wil een deel van mijn minuut gebruiken om het Brussels Ouderenplatform te bedanken, maar ook de verenigingen, en de Raad van de VGC om dit traject op te starten en om de organisatie van vandaag op zich te nemen.

Een campagneslogan die we bij de laatste verkiezingen een aantal keer gebruikt hebben, omdat ik er heel sterk in geloof, is: Brussel, stad waar je jong kan zijn en oud wil worden. Dat is belangrijk, omdat er heel veel in zit. We gaan ervan uit dat mensen hier van jong tot oud zijn, willen zijn en kunnen zijn. Het betekent ook: mensen doen ertoe, iedereen doet ertoe.

Het zijn geen tegengestelden, maar het vraagt een andere aanpak. Je moet de input en expertise van mensen van alle leeftijden hebben om dat te bereiken, maar een stad die goed is voor jongeren, is ook een stad die goed is voor ouderen. Dat zijn geen tegengestelde steden, integendeel. De 2 versterken elkaar.

Dat wil evenwel niet zeggen dat je met 1 maatregel alles kunt oplossen. Je moet dus telkens, zoals ook hier gebeurt, opnieuw trajecten uitstippelen, luisteren en leren, maar op die manier kun je wel het verschil maken. Zo kun je een stad maken waarbij je je bij elke stap afvraagt: hoe raak ik vooruit? Ik heb daarnet online kunnen volgen, en toen ging het over roltrappen, maar ook over zorg aan huis, over hoe je solidariteit in de samenleving krijgt, over hoe je de digitale kloof dicht. Er werd gesproken door mensen met migratieroots, maar daarnet kwam ook ter sprake wat je vaker hoort: dat ouderen terug in de kast kruipen naarmate ze ouder worden. Alle verschillende facetten van je identiteit moeten aan bod kunnen blijven komen.

Dat vraagt erom dat we de expertise opsporen en dat we heel bewust de vraag stellen bij dergelijke trajecten: wie zit er aan tafel, wie zit er niet aan tafel, en hoe kunnen we de mensen die niet aan tafel zitten, wel horen? Hoe kunnen we maatregelen nemen en steeds voor ogen houden dat diversiteit vaak een verrijking is? Lang geleden ging het Bilobahuis van start. Dat initiatief vertrok vanuit de wijk rond het Noordstation, met veel mensen met een migratieachtergrond, maar de noden die daar werden gedetecteerd, zijn vaak niet veel anders dan de noden die je hoort in Zedelgem of Erps-Kwerps, waar ouderen ook graag in hun eigen buurt blijven.

De zorgzame buurten zijn geen exclusief Brussels model, maar we zullen eerst in Brussel met dit soort zaken pionieren, en ik weet dat Vlaanderen vervolgens met heel veel interesse bij ons zal komen leren. De essentie ervan – warme buurten, solidariteit, ruimte voor elkaar – is immers algemeen.

Collegelid Pascal Smet: Een stad moet per definitie van iedereen zijn. Het hangt er een beetje van af wat je samenlevingsmodel is. Als je gelooft in een gemeenschap en in gemeenschapsdenken, dan spreekt het voor zich dat je iedereen wilt meenemen. Als je insteek

veeleer is dat je een samenleving van individuen bent, dan is dat anders: dan is het ieder voor zich.

Een inclusieve stad bestaat volgens mij uit jong en oud. Ik vind het zelfs raar dat men die vraag stelt. Het is immers de normale gang van het leven dat je jong bent en vervolgens ouder wordt. Je moet dus iedereen meenemen in de manier waarop je je stad inricht.

Ten tweede, we zijn traag als stad. Er werd zonet verwezen naar mensen met een migratieachtergrond in de rusthuizen. Ik zit nu al een tijdje in de Brusselse politiek, en ik herinner me dat ik in 2006 of 2007 met toenmalig minister Evelyne Huytebroeck een studie heb laten uitvoeren over hoe mensen van – afschuwelijk woord! – allochtone afkomst, mensen met een migratieachtergrond, in de Brusselse rusthuizen opgevangen werden – al bleek het vooral te gaan over niet opgevangen worden. Als je hoort dat dat vandaag, meer dan 15 jaar later, nog altijd niet veranderd is, dan heb je een probleem, en volgens mij komt het grootste probleem in Brussel altijd op hetzelfde neer: het bestuur, de versnippering met de 19 gemeenten, de Cocof, de VGC, het Gewest… Iedereen is bevoegd en niemand is verantwoordelijk, waardoor het heel moeilijk wordt om een beleid uit te stippelen en echt een gemeenschap te smeden.

We hebben in Brussel lang het model van de rust- en verzorgingstehuizen (RVT) gehad, terwijl ik veel meer geloof in een stad waar mensen zo lang mogelijk thuis blijven wonen – dat is evident –, maar in een context zoals de Brusselse ben ik steeds meer overtuigd geraakt van het idee van *co-living*, waarbij mensen elk een voldoende grote eigen kamer hebben en daarnaast een gemeenschappelijke leefruimte, keuken of tv-kamer. Dat model van co-living is nu heel hip bij expats. In een stad als Brussel heb je zoiets nodig, ook voor ouderen: ze leven zelfstandig, maar toch in gemeenschap en zonder in een isolement te verzeilen, zonder te vereenzamen. Daar ligt een mooie toekomst, omdat je zo heel wat vliegen in één klap slaat. Als samenleving houd je de vinger aan de pols, mensen blijven autonoom, je kunt zorg op een andere manier organiseren, zonder de grote mastodonten… Als we dan toch aan het experimenteren moeten slaan in een stad als Brussel, dan moeten we co-living, dat nu een steile opgang kent bij de expats en de rijkere jongere, uitbreiden naar andere segmenten van de samenleving. Dan is er oneindig veel meer mogelijk op dat vlak.

Een inclusieve stad is een gewoon stad waarin iedereen goed oud kan worden, net zoals in een inclusieve stad iedereen goed jong moet kunnen zijn, én alles wat daartussen ligt. Als we kijken naar succesvolle steden in de wereld, wordt er vaak met een boutade gezegd: een stad waar kinderen jong kunnen zijn, is een goede stad. Nee, een stad waar iedereen zichzelf kan zijn, dát moet de definitie van een inclusieve stad zijn.

De moderator: We hebben nu al een heleboel onderwerpen aangesneden, met heel diverse vragen. Nu moeten we verder gaan en een aantal drempels scherp stellen. Ik wil beginnen met ‘diversiteit versus doelgroepenbeleid’. Dat werd daarnet al even aangehaald: waar zit precies de grote drempel om bepaalde mensen wel bij adviesraden en dergelijke te betrekken? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat dat wel gebeurt?

Mevrouw Naziha Maher: Een van de belangrijkste zaken is: waar vinden we deze doelgroep? Hoe kunnen we hen er op de een of andere manier bij betrekken en luisteren naar hun noden?

Ik hoor mijn buurvrouw, mevrouw Relinde Raeymaekers, het over taal hebben. De Vlaamse Gemeenschap… Dat is soms een heel probleem. Ik zeg niet dat men andere talen moet

gebruiken, maar het creëert toch een drempel. Op welke manier krijg je dus de behoeften boven water?

Daarnet wees ik al op het belang van buurtgericht werken: men komt niet graag buiten de eigen buurt. Het zou bijvoorbeeld niet lukken om hen hier in het parlement uit te nodigen. Het is beter om met een aantal sleutelfiguren eens te kijken hoe je het in een bepaalde buurt wilt organiseren. Dat kan daar gemakkelijk, omdat men er het vertrouwen heeft, maar nog belangrijker is de vraag: "Wat stellen we voor aan deze doelgroep? Hebben we een voorstel?" Daar zit nog een grote lacune. Als je niets naar voor kunt brengen, waaraan zouden zij dan moeten participeren? Neem nu de woonzorgcentra. Er is in 15 jaar niets opgelost. Als zij nog altijd niet, volgens een aantal behoeften die zij hebben, terechtkunnen in woonzorgcentra omdat daar een aantal zaken niet volgens hun noden zijn ingericht, dan zit je met een probleem. *"Waarom zouden wij daarnaartoe gaan?"* Het hangt van verschillende elementen af, maar er moet wel degelijk over nagedacht worden.

Deze discussie herinner ik me van meer dan 30 jaar geleden, en we zijn er nog niet. Je kunt de mensen moeilijk op hun honger laten zitten en geen voorstellen doen. En dan gaat het enkel nog maar over de woonzorgcentra. Wat bijvoorbeeld met aangepaste zorg? Ook deze mensen ervaren veiligheidsproblemen: dat is een van de redenen waarom ze in hun buurt blijven. Corona was verschrikkelijk, niemand kwam nog bij hen langs. Ze waren afhankelijk van hun kinderen en kleinkinderen, maar ook die mochten niet meer komen. Het probleem van eenzaamheid was immens.

Vorige week hoorde ik nog dat de leeftijd waarop deze doelgroep zorg nodig heeft, veel lager is dan bij de Vlaamse en Brusselse populatie. Het begint in feite al op 60 jaar, en niet 70 of 80 jaar. Ook daarmee moet rekening worden gehouden. Daarnaast zijn, door de lage pensioenen, de woningen ook slecht aangepast. Er zijn dus verschillende problematieken, waarnaar geluisterd moet worden, die hetzelfde zijn als het over diversiteit gaat, maar die misschien nog dieper gaan, nog uitgesprokener zijn, en waar maatwerk vereist is. Het is niet: bij de Marokkanen moet je dit doen, bij de Turken dat en bij de Congolezen dat, maar je werkt individueel op maat. Er moet informatie worden gegeven over premies en tegemoetkomingen, allemaal zaken waarvan men niet op de hoogte is. Daarbovenop komt de digitalisering: alles moet digitaal worden aangevraagd. Wie dat niet kan, speelt niet mee in deze maatschappij.

Er zijn dus heel wat problemen die misschien wel intergenerationeel kunnen worden opgelost.

De moderator: Mag ik daaruit concluderen dat het diversiteitsverhaal niet exclusief het probleem is van mensen van allochtone origine?

Mevrouw Naziha Maher: Inderdaad, het is logisch dat het iedereen ten goede kan komen, maar je moet wel proportioneel gaan kijken in termen van *equity*: welke trapjes moeten er nog komen voordat er sprake is van een goed beleid? Soms moet er daarbij op maat op de noden worden gewerkt: wat zijn de noden en welke beleidsvoorstellen stellen we in dat verband voor? Dat kan evengoed voor andere groepen werken.

De moderator: Dat kwam daarnet ook aan bod: of het nu voor jongeren, voor allochtonen of voor wie dan ook is.

Voor de warme buurten kijk ik nog eens naar professor Dominique Verté, die daar wat meer over kan vertellen.

Professor Dr. Dominique Verté (VUB): Aansluitend op uw verhaal: als je mensen wilt includeren, dan moet je… Dat gaat een beetje in tegen het hele discours van burgerparticipatie. Ik heb het een beetje moeilijk met burgerparticipatie wanneer het enkel een zaak wordt van goed opgeleide mensen die goed kunnen spreken enzovoort.

Als je dus mensen wilt includeren – of dat nu mensen met een migratieachtergrond zijn of mensen uit een lagere sociaal-economische klasse – en je wilt dat op een structurele en duurzame manier verankeren – want veel van die inspraakbewegingen in Vlaanderen en Brussel zijn in feite enkel voor de vorm opgezet: we vormen een adviesraad, die we vervolgens nooit om advies vragen –, dan is het van het grootste belang om je panels zo divers mogelijk samen te stellen. Dat wil dus ten eerste zeggen dat je heel goed moet nadenken over welke mensen je aan bod laat komen.

Ten tweede kun je mensen alleen maar laten participeren als ze daar het belang van inzien. Ik pleit daarom al heel lang voor een decentralisatie van welzijn en zorg, waarbij participatie dan een essentieel onderdeel is. Dan moet je dus naar de buurten gaan.

Vergelijk Anderlecht maar eens met Ukkel: in die 2 gemeenten heb je een heel andere problematiek. De lokaliteit speelt dus een belangrijke rol. Ik heb het er moeilijk mee dat men altijd naar de politiek kijkt en wacht tot het manna uit de lucht valt. Als je het over inspraak en participatie hebt en je wilt dat goed incorporeren, moet je de mensen ten eerste serieus nemen. En ten tweede moeten ze een onderdeel zijn van de oplossing.

In *Bruzz* heb ik ooit gezegd dat Brussel moet stoppen met Calimero te spelen. In Brussel heb je alle capaciteiten, je moet ze alleen gebruiken en met elkaar verbinden.

Dat is niet alleen een opdracht voor de overheid, maar ook van organisaties, van burgers en van de lokaliteiten. Als je decentraliseert in je participatiemethodiek, maar ook in de manier hoe je je capaciteit organiseert, ga je er ook van uit dat burgers actief kunnen deelnemen en een bijdrage leveren aan een oplossing binnen hun lokaliteit.

De opvang van eenzaamheid of detectie van kwetsbare groepen zal je nooit professioneel kunnen organiseren. Daar mag je niet meer in geloven. Er bestaat geen eenvoudig pilletje om die zaken op te lossen.

Decentralisatie is dus niet alleen de verantwoordelijkheid van de politiek, maar ook voor de burgers en het lokale niveau. We laten in Brussel veel te veel lokale capaciteit verloren gaan.

Collegevoorzitter Elke Van den Brandt: Ik ben het ermee dat, als de oplossingen op Brussels of Vlaams niveau niet werken, je naar een lager niveau moet gaan. Je moet dus op wijkniveau werken omdat er ook binnen Anderlecht of Ukkel gigantische verschillen zijn. Daarom zijn de projecten rond Zorgzame buurten heel waardevol. De vraag is hoe we de solidariteit die er is, aanboren.

In Neder-Over-Heembeek zijn verschillende projecten opgestart, daar wordt met De Overbron en het Lokaal Dienstencentrum van deur tot deur gegaan. De mensen worden aangesproken, we moeten dus zelf de eerste stap zetten, over de brug gaan, dat is belangrijk.

Ik wil wel verdedigen dat we nog adviesraden nodig hebben. Ik heb niemand iets anders horen zeggen, maar goed samengestelde adviesraden waarin mensen met expertise zitten, hebben een meerwaarde. Er zijn zeker verschillende methodes om die participatie te organiseren maar we moeten durven op het terrein te gaan en de verschillen gaan opzoeken.

In Sint-Jans-Molenbeek is de gemiddelde levensverwachting 80 jaar, in de Woluwes is die 85. De noden zijn dus overal anders, bepaalde zorgnoden komen op bepaalde plaatsen vroeger of in andere vormen. Het sociaal netwerk en de beschikbaarheid van mantelzorg zijn verschillend.

Je moet dus lokale antwoorden bieden. Ik hoop dat we uit proefprojecten zoals de Zorgzame buurten veel rijkdom kunnen halen en dat de manier hoe je van start gaat en hoe je de zaak organiseert, zal veranderen.

De moderator: Ik zou nog even een brug willen maken naar participatie. De Vlaamse Ouderenraad heeft daar natuurlijk ook veel ervaring mee.

De heer Nils Vandenweghe: Ik wil graag inpikken op de opmerking over de adviesraden en structuren. In de coronatijd hebben we geleerd dat we zonder structurele kanalen of samenwerkingsverbanden de signalen van ouderen in crisistijden niet kunnen capteren. Daarom zijn wij overtuigd van het belang om sterke structuren uit te bouwen. In Vlaanderen zijn we daar intussen een twintigtal jaar mee bezig. Het decretale kader dateert van 2004. In die periode zijn we tot een heel sterke werking gekomen.

Vorige week was er een hoorzitting over het bezoekrecht in coronatijden. De vraag was of dat niet sterker moet worden verankerd tegen een volgende pandemie. Deze voormiddag zaten we samen met het kabinet van Vlaams minister Bart Somers over de lokale verkiezingen. Donderdag zitten we bij Vlaams minister Hilde Crevits. Ondertussen loopt er een schriftelijke adviesraad over het Vlaams mantelzorgplan. Op eigen initiatief werken we rond energiearmoede en het beleidskader rond *cohousing*. Daar zijn we dus tot sterke structuren gekomen.

We hopen dat dat in Brussel ook die richting kan uitgaan, al zal dat op maat moeten gebeuren met de partners die op korte termijn beschikbaar zijn. Wij hebben alleszins het decretale kader, dat ons een voet tussen de deur biedt als er belangrijke beslissingen genomen worden.

Het statuut als adviesorgaan heeft zijn beperkingen, maar het zorgt ervoor dat je bij het begin van een legislatuur tot een dialoog komt met de nieuwe ministers, parlementsleden en kabinetsleden.

Het thema diversiteit is een andere uitdaging. Als adviesorgaan werken we rond 3 pijlers. Eerst en vooral willen we de diversiteit aan ervaringen goed capteren. Dan willen we samen met de ouderen nadenken hoe we op die diverse ervaringen kunnen antwoorden binnen de beleidscontext. Vervolgens bekijken we hoe we er kunnen voor zorgen dat die antwoorden breed gedragen en representatief zijn. De samenstelling vanuit verschillende organisaties garandeert daar een en ander.

Diversiteit gaat niet alleen over migratieachtergrond. Iemand die bijvoorbeeld 24 uur per dag mantelzorg biedt, krijgen we ook niet aan onze vergadertafel. Ook voor iemand uit een sociale woning lukt dat niet. Het is zoeken hoe we welke diversiteit op welke manier moeten opvangen. Waar moeten wij op het terrein komen? Waar kunnen we samenwerken met

middenveldorganisaties, met goede initiatieven in het veld? Hoe kunnen we co-creatief nadenken over het beleid en wie moeten we daar dan bij betrekken? In het verleden hadden we daarvoor het Minderhedenforum als partner. Als LEVL werken ze veel minder rond ouderen en zorg. Ook daar moeten we onszelf dus herdenken en opnieuw naar antwoorden zoeken.

Het is een continue uitdaging, voor diverse vormen van diversiteit, maar dat neemt niet weg dat je daar op een heel structurele manier rond kunt werken.

Mevrouw Relinde Raeymaekers: Collegevoorzitter Elke Van den Brandt zei dat we de mensen thuis moeten opzoeken. Ik herinner u eraan dat er een tiental jaar geleden een proefproject was waarbij elk dienstencentrum over een halftijdse 'zorgregisseur' kon beschikken. Het project is jammer genoeg voortgezet in een andere vorm, er zijn er nu slechts 4 via Zorg Plus, maar zo kun je niet wijkgericht werken.

Het was fantastisch dat het kon vanuit het Lokaal Dienstencentrum, waar signalen uit de wijk konden opgevangen worden en ouderen thuis gingen opzoeken om samen naar oplossingen te zoeken en mee te laten participeren in de samenleving. Zo konden bepaalde problemen, zoals eenzaamheid, aangepakt worden.
Dat is dus eigenlijk een suggestie voor toekomstig beleid.

Collegevoorzitter Elke Van den Brandt: Ik ben het daarmee eens. Die zorgregisseurs bekeken ook hoe de zorg rond een bepaald iemand kon worden georganiseerd, want het is niet gemakkelijk om je weg te vinden door het hele kluwen. Zij bekeken op maat wat de zorgnood was. We gaan bekijken hoe we dat op een of andere manier terug kunnen invoeren, bijvoorbeeld met een soort welzijnscoördinatoren op lokaal niveau. Daar is toen inderdaad iets heel waardevols verloren gegaan.

Mevrouw Olivia Vanmechelen: We mogen niet vergeten dat Brussel gepionierd heeft op het vlak van buurtgericht werken. We hebben dat thema samen met de VUB via een behoeftenonderzoek echt wel op de kaart gezet. Daar zijn in het verleden enkele krachtige projecten rond ontwikkeld. Er bestaan goede voorbeelden rond buurtgericht, proactief en *outreachend* werken rond het opzoeken van kwetsbare ouderen, maar die initiatieven moeten altijd heruitgevonden worden.

We zeggen al 20 jaar dat de structurele verankering van die pro-activiteit om kwetsbare ouderen op te zoeken een goed recept is. Ik verwijs ook naar het concept van het BuurtPensioen, dat in die periode ontwikkeld is. Ook daar wordt ingezet op hoe je betekenisvol kunt zijn voor een ander, hoe je vereenzaamde mensen terug aan boord haalt in de samenleving. In elke buurt, met een typische eigenheid en specifiek publiek, kun je daar beroep doen op de aanwezige krachten. Dan doe je echt opbouwwerk, om een oud begrip te gebruiken. Vaak gaat het om het heruitvinden van het vroegere buurtgerichte opbouwwerk, maar dan vanuit de invalshoek van kwetsbare ouderen.

Het valt op dat de stem van ouderen met een migratieachtergrond, dat is een stille generatie, zeer moeilijk gekanaliseerd raakt. Het is al aangehaald, maar het vroegere Minderhedenforum legt nu andere accenten. Ook daar moet je op een andere manier, van onderuit in de lokaliteit, een stem geven aan een generatie die nooit een stem heeft gehad. Daar zit een cumul aan kwetsbaarheden. Dat blijft in Brussel een zeer relevant thema.

De mythe van de neutraliteit in de zorg is een andere drempel. We blijven zitten met de idee dat we er voor iedereen zijn, maar de mensen blijken niet te komen. Ook in de andere getuigenissen viel dat te horen. Als we sensitief willen zijn voor de eigenheden van de mensen, moeten we durven kijken naar een andere invulling, ook van de activiteiten in de Lokale Dienstencentra en in de zorg. Bij een focusgroep met ouderen van Marokkaanse origine hoorde ik bijvoorbeeld de roep om lokaal om samen te komen. Dat is uiteindelijk een heel menselijke behoefte die eigen is aan ons allen: elkaar opzoeken en dingen met elkaar delen.

Daar zouden we dus veel meer naar variatie moeten zoeken, ook in het wonen. Collegelid Pascal Smet heeft al de *cohousing*-projecten aangehaald. Maar die kunnen we nog op 1 hand tellen, terwijl er intussen wel 3.000 woonzorgbedden bijgekomen zijn. Een *mindshift* is dus hoogdringend om nog betekenisvol te zijn voor de ouderen van vandaag.

De moderator: Laten we overgaan naar het tweede deel. Ik wil graag een aantal positieve zaken aanhalen. Enkele projecten zijn al vernoemd. Welke positieve zaken zijn er al gerealiseerd in Brussel en waar kunnen we ons aan optrekken voor de toekomst?

De heer Dominique Verté: Ik pik terug in op de idee dat Brussel niet de Calimero moet spelen. In de oude behoeftenonderzoeken hebben we meer dan 200 gemeenten in Vlaanderen bestudeerd, en ook Brussel-stad, niet het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. We zouden kunnen besluiten de sociale cohesie in Brussel hoger is dan in Vlaanderen.

Het probleem met de sociale cohesie in Brussel is dat de witte Vlamingen enkel optrekken met andere witte Vlamingen, de Franstaligen met de Franstaligen, de Congolezen met de Congolezen, de Marokkanen met de Marokkanen, enzovoort. Er is een heel sterke sociale cohesie, maar er is geen verbinding tussen de verschillende groepen. Meer verbinding tussen die groepen is een belangrijke uitdaging. Die verscheidenheid is ook een ongelooflijke troef voor Brussel.

Brussel heeft een aantal troeven en een aantal zwakheden. De huisvestingsmarkt is eigenlijk zeer beperkt. Voor kleinschalige collectieve voorzieningen met zorg op afroep hebben we een ander regelgevend kader nodig. In belangrijke mate is dat een bevoegdheid van de gemeentelijke overheden. Daar kan dus echt wel iets aan gedaan worden.

Er is een probleem van connectiviteit, maar er zijn wel afzonderlijke eilanden met een heel sterke verbondenheid. Dat werd nog duidelijker tijdens de coronacrisis. Als ik in Brussel moet gaan spreken, voel ik mij altijd ongemakkelijk als het bestuur te hard benadrukt dat ze de problemen niet kan aanpakken door een gebrek aan bevoegdheden. Dat is inderdaad een probleem, maar Brussel heeft ook capaciteiten. Gebruik die! En verbindt ze met elkaar! Al die initiatieven die er in het verleden zijn geweest en die niet structureel verankerd zijn, zouden verankerd moeten worden. Waarop wachten we?

De moderator: Ziezo, het probleem is opgelost.

Mevrouw Olivia Vanmechelen : Er zijn inderdaad heel veel lokale spelers die al jaren aan het werk zijn en die hun populatie goed kennen en weten hoe ze hen kunnen mobiliseren. Voor een deel werken zij via de VGC. De gemeenschapscentra organiseren heel wat initiatieven voor hun achterban en kennen elkaar ook goed. Er kunnen daar heel mooie initiatieven worden opgebouwd van onderuit. Het moet ook van onderuit gebeuren. We moeten gaan co-creëren. De mensen moeten zich voor een deel mee verantwoordelijk voelen. Samen iets opbouwen kan

ook voor een deel overstijgend zijn. Gebruik dat dan ook en geef hen de verankering, maar ook medezeggenschap. Geef ze verantwoordelijkheid. Er is een verschil tussen mede-eigenaarschap en hen gebruiken. Ze zijn te veel gebruikt geweest in het verleden. Hierdoor kregen ze een afkeer en het gevoel dat er over hen gesproken wordt, maar niet met hen. Spreek met hen! Laat hen ook met oplossingen komen. Zij weten waar er oplossingen zijn. Honoreer dat ook, zodat ze er zich ook in kunnen herkennen.

In Sint-Jans-Molenbeek is er een project met vrouwen die er al jarenlang wonen en gidsen in hun buurt. Dat is een prachtig project. Die mensen zijn ook fier op hun buurt.

Als we dan Connor Rousseau horen die zich niet herkent in deze buurt, dan moeten we ook opmerken dat deze vrouwen zich wel herkennen in die buurt en die weten wat er daar leeft. Dat zijn ook positieve projecten, die verduurzaamd moeten worden. Nu blijven het nog te vaak projecten. Die verduurzaming moet nog veel meer gebeuren.

Professor Dr. Dominique Verté: Er worden vaak nieuwe initiatieven gelanceerd. Die worden dan geconsolideerd zonder dat er naar de impact ervan wordt gekeken. De middelen zijn natuurlijk schaars. We moeten dus heel creatief nadenken over hoe we zaken kunnen verduurzamen zonder nog extra middelen te gebruiken.

Mevrouw Olivia Vanmechelen : Het gaat voor mij ook niet over de middelen, maar over de menselijke capaciteit. Die is er, ook bij de senioren, en die moet gehonoreerd worden.

De moderator: Er moet dus nog meer geïnvesteerd worden in de menselijke capaciteit.

Mevrouw Khadija Zamouri (Open Vld): Ik heb zeer interessante zaken gehoord. Collegelid Pascal Smet merkte al op dat het om de *mindset* gaat. Wat voor een maatschappelijk model verkiezen wij? Zolang wij er niet van overtuigd zijn dat we een Gewest zijn met 182 verschillende nationaliteiten en dat niet omarmen, zullen wij blijven verdergaan in ons eigen tunneltje.

Die *mindset* is dus van fundamenteel belang. Wat mevrouw Olivia Vanmechelen zegt, is een waarheid die schrijnend is, namelijk de mythe van de neutraliteit. Binnenkort – op 17 juni 2022 - stemmen we hier over het verbod op onverdoofd slachten. Elke keer wordt er een bepaalde bevolkingsgroep opzijgezet. Kunnen wij ons voorstellen dat er woonzorgcentra zijn waar er niet meer koosjer gegeten kan worden?

In de vorige regeerperiode zijn we op bezoek gegaan naar een woonzorgcentrum in Den Haag in Nederland waar bewoners van Joodse, boeddhistische, islamitische en christelijke origine samenleefden. Dat was in een zeer gemengde wijk. We hebben daar de pragmatische aanpak van de Nederlanders leren kennen. Hoe komt het dat zij er in slagen om al die verschillende groepen te laten samenleven? Er was daar een ruimte die al naargelang de dag het was ingericht werd als gebedsruimte. Op vrijdag was het voor de moslims, op zondag voor de christenen, op andere dagen voor de andere gelovigen. Dat verloopt daar allemaal probleemloos. Op een bepaald moment werd een hindoeïstische man verliefd op een islamitische vrouw. Dat is toch mooi dat men zoiets nog kan meemaken aan het einde van iemands leven. De man ging op vrijdag mee naar de imam luisteren en omgekeerd. Die kinderen kwamen daar binnen, alsof het gewoon een open huis was. Daar waren geen bezoekuren. Na school kwamen de kleinkinderen met hun boekentassen binnen en maakten zij hun huiswerk samen met hun grootouders. Daar

is contact. Daar is beweging. En alle religieuze feestdagen werden daar gevierd. Het was er continu feest.

Ik denk dus dat wij een probleem hebben. We zeggen dat de deuren open staan, maar de mensen komen niet. Dat is onze *mindset*. We moeten het willen. Anders zal het niet gebeuren.

De moderator Zeger Taeymans: Dat is een vurig pleidooi voor een meer inclusieve samenleving.

Collegevoorzitter Elke Van den Brandt: We kunnen inderdaad veel leren van Nederland, Denemarken of nog andere landen. Maar in Brussel hebben we ook een aantal zaken waar we trots op mogen zijn. De Lokale Dienstencentra – zelfs al zouden die met meer middelen nog meer kunnen doen – leveren mooi werk op lokaal niveau vanuit hun buurt. Cosmos maakt een verschil in Kuregem. Dat moeten we goed beseffen.

Er zijn nog andere mooie voorbeelden. Ik nodig iedereen uit in de tuinen van de Ursulinen, waar er een project van de VGC loopt in het kader groenblauwe netwerk. Er is daar een parkeerterrein onthard en er is een moestuin van gemaakt. Dat ligt aan het woonzorgcentrum. Er komen ook 2 naburige crèches op bezoek. Mensen met een mentale beperking van de dagopvang komen er werken. Al die mensen komen daar samen en ontmoeten elkaar. Er is een bar waar de mensen uit de buurt iets kunnen komen drinken. Op die moment wordt er rond iets concreet – de moestuin – een ontmoetingsplaats gecreëerd. Daar gaat ongelooflijk veel kracht van uit.

Ik ben het ermee eens dat we die zaken moeten verduurzamen. Soms gebeurt dat ook. Het BuurtPensioen zit nu onder Accolage bij de GGC verankerd.

Mevrouw Els Rochette (one.brussels-Vooruit): Ik ben blij dat u op het positieve wilt focussen. Volgens mij werken de Brusselse adviesraden goed. Het College houdt rekening met hun advies. De Adviesraad Cultuur van de VGC is een cultureel diverse groep en ik ken 3 leden die gepensioneerd zijn.

In deze discussie wordt vaak over de zorgsector gepraat. Die sector is uiteraard zeer belangrijk omdat ouderen nu eenmaal meer zorg nodig hebben. Toch mogen we het belang van de cultuursector evenmin onderschatten. De grote uitdaging is namelijk om de bestaande sociale cohesie te verstevigen en om gemeenschappen met elkaar te verbinden. De cultuursector biedt daarvoor veel kansen. Er zijn organisaties die zulke banden smeden, bijvoorbeeld tussen mensen met een migratieachtergrond of met vluchtelingen. De samenwerking met Lokale Dienstencentra biedt kansen en ook Accolage verricht goed werk.

Het kernbegrip voor mij is “inter”: als we intersectioneel, interrelationeel en intercultureel te werk gaan, kunnen we onze doelstellingen halen.

De heer Gilles Verstraeten (N-VA): Professor Dominique Verté maakte de zeer pertinente opmerking dat sommige gemeenschappen een sterke samenhang vertonen, maar dat er tussen de gemeenschappen onderling weinig connectiviteit is.

Ik woon in Kuregem, waar ik vaststel dat iedereen zijn eigen café en wijkdeel heeft. Plaatsen als Cosmos, waar verschillende groepen elkaar kunnen ontmoeten, zijn daarom zo cruciaal.

Het fijne aan de VGC is dat het een kleinschalige overheid is die alles aan alles verbindt: inburgering aan sociaal werk, cultuur aan kinderdagverblijven en onderwijs, enzovoort. Bovendien kan de VGC kleinschalig werken, op buurtniveau dus. Dat is een groot deel van de oplossing om tussen de 182 nationaliteiten in Brussel een zekere eenheid te bereiken.

De VGC moet haar huidige strategie voortzetten en stoppen met vzw's en instellingen te subsidiëren die niet met elkaar overleggen. Er worden te weinig verbindingen gelegd waardoor iedereen vast blijft zitten in zijn eigen koker. Dat is de grote fout van het verleden.

Ik wil op een positieve noot afsluiten. De VGC is op de goede weg. Andere overheden kunnen er een voorbeeld aan nemen.

De heer Pepijn Kennis (Agora): Brussel is heel divers, maar dat vertaalt zich niet altijd in diverse participatie, zoals blijkt op inspraakmomenten als deze. Mensen blijven vastzitten in hun eigen bubbels.

Deze commissievergadering is een belangrijke stap, maar we moeten streven naar structurele manieren om de kracht van diversiteit structureel bij het beleid te betrekken. De politiek moet het menselijk potentieel correct naar waarde schatten. Het volstaat niet om enkel mensen uit te nodigen en naar hen te luisteren om daarna te beweren dat de politiek de problemen wel zal oplossen. De enige manier is om niet alleen samen over een oplossing na te denken, wat al te weinig gebeurt, maar ook om die oplossing samen uit te voeren.

Met name wat het intergenerationele aspect betreft, staat Brussel voor heel wat uitdagingen, op buurtniveau, op gemeenteniveau en op gewestniveau.

Collegelid Pascal Smet: We hebben stadsregisseurs nodig. Het klopt dat de politiek de problemen niet alleen kan oplossen en de samenleving nodig heeft. Toch is er altijd iemand nodig die regisseert en iedereen zijn verhaal laat brengen.

De VGC richt zich in eerste instantie naar Nederlandstaligen en daarna pas naar anderen die zich op het Nederlandstalige netwerk beroepen. Die goede benadering moet worden voortgezet. De gemeenschapscentra vervullen de regisseursfunctie op lokaal niveau. Toch bereikt de VGC een groot deel van de samenleving niet. We moeten ons durven af te vragen hoe dat komt. Iedereen moet bereikt worden en dat is nog niet het geval. De sleutel ligt bij het lokale weefsel.

Het College beseft dat de adviesraden divers moeten zijn en dat diversiteit deel moet uitmaken van het sociaal-cultureel werk. De oplossing is om nieuwe reflexen te kweken bij bestuurders, ambtenaren en leden van adviesraden. Als iedereen de reflex heeft om het perspectief van andere groepen in de samenleving in overweging te nemen, hoeft er niet per se altijd een vertegenwoordiger van elke gemeenschap in elke adviesraad of instelling aanwezig te zijn. Er moet dus een cultuurverandering in gang gezet worden. Het is een heuse uitdaging om verharde paden in onze hersenen te vertekenen.

Hoewel het lokale niveau cruciaal is, moet het werk globaal gestuurd worden. Door de huidige versnippering loopt het werk vaak spaak. Mevrouw Els Rochette heeft gelijk wanneer ze zegt dat alles "inter" is. We moeten afstappen van onderscheiden tussen jongeren, ouderen, actieven en niet-actieven. Iedereen is actief en het is zaak om de samenleving op te bouwen. Aan dat werk ligt een mentaliteitswijziging ten grondslag.

De moderator: Ik vat samen welke drempelverlagers vandaag aan bod zijn gekomen en deel zullen uitmaken van het vervolgtraject.

Bedankt voor de uitnodiging om meer samen te werken. Daar zijn we zeker en vast voor gewonnen.

Ten eerste moet er worden ingezet op de sociale cohesie, een grote sterkte van Brussel. Intergenerationeel werk is noodzakelijk en bruggen slaan is de enige toekomstbestendige oplossing. Er moeten verbindingen worden gemaakt tussen sociale groepen, generaties, mensen met een dergelijke achtergrond enzovoort.

Vervolgens moeten de lokale spelers die talrijke initiatieven hebben uitgewerkt, bij het initiatief worden betrokken. Met co-creatie kan een systeem worden uitgewerkt dat voor iedereen voordelig is en waarmee overheden en instellingen samen met wijkbewoners projecten kunnen opzetten. Mooie proefprojecten die al jaren aan de gang zijn, maar niet verduurzaamd worden of zelfs worden afgeschaft, moeten geconsolideerd worden en structureel in het beleid worden ingeschreven.
Tot slot moeten we afstappen van het idee dat de afgelopen decennia de plak zwaaide dat alles voor iedereen moet kunnen. Dankzij de regiefunctie krijgt iedereen een stem die door iedereen wordt gehoord. Heb je een andere huidskleur? Dat is prima, kom er ook bij. De inclusieve werking mag geen concept blijven en moet in daden worden omgezet.

De heer Ronald Vrydag: De Leeftijdsvriendelijke stad is een interessant model dat de mogelijkheid biedt om gericht te werken aan een omgeving die met iedereen rekening houdt, ook met ouderen. Meer nog, het is een model voor een omgeving die alle ouderen stimuleert om deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Omdat Brussel zo divers is, is het een zware opdracht om de stad leeftijdsvriendelijk te maken. Hopelijk hebben de getuigenissen en het panelgesprek duidelijk gemaakt dat er nog veel werk aan de winkel is.

Sommige obstakels vallen volledig onder de VGC-bevoegdheden, andere niet. Toch hebben die laatste drempels ontegensprekelijk een invloed op de resultaten die de VGC binnen haar eigen bevoegdheden tracht te bereiken. Alles is met elkaar verbonden. Gelukkig zijn er ook mogelijkheden. Er zijn denksporen, ideeën en principes aangereikt waarmee het model kan worden omgezet in concrete acties. Brussel houdt troeven in handen.

De dialoog met ouderen is zeer belangrijk. Daarom nodig ik alle aanwezigen van harte uit om deel te nemen aan de dialoogmomenten die BOp vzw in het najaar zal organiseren. Tijdens de dialoogmomenten wordt iedereen in contact gebracht met ouderen. Het is aan de werkgroep om op de diversiteit toe te zien.

Iemands noden, vragen en problemen worden alleen duidelijk door met die persoon in dialoog te treden. In overleg met de Raad zal de werkgroep de thema’s van de dialoogmomenten vastleggen. BOp vzw had namelijk de instructie gekregen om te wachten tot de commissievergadering van vandaag, die enkele elementen heeft opgeleverd waarmee we rekening zullen houden. De werkgroep komt binnenkort samen voor verdere beraadslaging en zal achteraf contact opnemen met de Raad.

De dialoogmomenten zijn een prachtig project dat op een gegeven moment afloopt, terwijl de noden, vragen en problemen waarmee ouderen dagelijks worden geconfronteerd, voortdurend veranderen. Het is dan ook belangrijk om een permanente dialoog op touw te zetten.

Tot slot wens ik iedereen van harte te bedanken die meegewerkt heeft aan de organisatie van dit startevent. Ik dank de ouderen voor hun getuigenissen die de drempels duidelijk hebben blootgelegd. Ik dank ook alle ouderenorganisaties die hun medewerking hebben verleend aan de organisatie van het startevent en de vervolginitiatieven.

- *De vergadering wordt beëindigd om 16.32 uur*

_____

Bijlage

Kop

16/06/2022

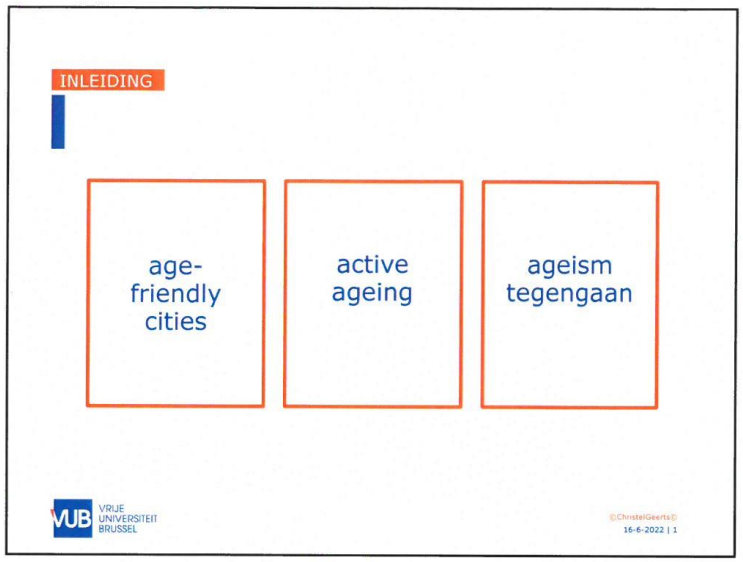

Voet

1

- Levenswijsheid en -ervaring?
- Veerkracht?
- Vrijwilligerswerk?
- Mantelzorg?
- Zelfrealisatie en -transcendentie?
- Wijsheid en relativering?

VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL

CHRISTEL GEERTS

Chartoloog

AGEISME – WAAROM AANDACHT AAN BESTEDEN?

- Omvangrijk issue: het is een wereldwijd gegeven.
- Heeft een zeer negatieve invloed op het welzijn van oudere volwassenen (naar schatting zijn 6,3 miljoen depressies wereldwijd toe te schrijven aan leeftijdsdiscriminatie).
- Onderschatting nefaste invloed van ageisme op mensen.

VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL

CHRISTEL GEERTS

Chartoloog

AGISM

Diverse data illustreren dit

>>>data van oudere volwassenen

>>>data van zorgpersoneel

VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL

©ChristelGeerts©
5

ACTIVE AGEING

Het begrip 'active ageing' focust op het proces van optimaliseren van gezondheid, participatie en veiligheid

>>>om de kwaliteit van leven van oudere volwassenen te verhogen.

VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL

©ChristelGeerts©
6

ACTIVE AGEING INDEX

= meetinstrument om het (on)gebruikt potentieel van oudere volwassenen na te gaan op het vlak van tewerkstelling, participatie en de mogelijkheden die er zijn om een onafhankelijk leven te leiden. Ook de mate waarin de omgeving ondersteunend is wordt nagegaan.

VUB VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL

©ChristelGeerts©
7

Employment	Participation in Society	Independent, Healthy and Secure Living	Capacity and Enabling Environment for Active Ageing
Employment rate 55-59	Voluntary activities	Physical exercise	Remaining life expectancy at age 55
Employment rate 60-64	Care to children and grandchildren	Access to health services	Share of healthy life expectancy at age 55
Employment rate 65-69	Care to infirm and disabled	Independent living	Mental well-being
Employment rate 70-74	Political participation	Financial security (three indicators)	Use of ICT
		Physical safety	Social connectedness
		Lifelong learning	Educational attainment

VUB VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL

©ChristelGeerts©
8

BRON WHO/EUROSTAT/AAINDEX

Table 2: 2018 AAI by country clusters, overall and domain-specific average scores within cluster

Country clusters*	Domain-specific scores				Overall
	Employment	Social participation	Independent, healthy & secure living	Capacity & enabling environment	
1	25.6	14.1	69.9	52.8	31.4
2	25.7	22.7	74.2	60.4	36.4
3	37.5	15.1	69.8	55.9	36.6
4	39.4	23.5	75.6	65.9	42.8
Total	**31.1**	**17.9**	**71.8**	**57.5**	**35.8**

*: Clusters contain following countries (colours refer to those shown in Fig. 1):
1. Bulgaria, Croatia, Greece, Hungary, Italy, Poland, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain (green);
2. Austria, Belgium, Cyprus, France, Luxembourg, Malta (red);
3. Czech Republic, Estonia, Ireland, Germany, Latvia, Lithuania, Portugal (blue);
4. Denmark, Finland, Netherlands, Sweden, United Kingdom (yellow).

21

VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL

Beleid II - 13/14

AGE-FRIENDLY CITIES

Een zichzelf respecterende samenleving moet er alles aan doen om oudere volwassenen zo lang mogelijk zelfstandig te laten leven.

Een leeftijdsvriendelijke stad is een inclusieve en toegankelijke gemeenschap die mogelijkheden creëert om de gezondheid, participatie en veiligheid voor alle inwoners te maximaliseren, met als doel kwaliteit van leven en de waardigheid van de oudere inwoners te waarborgen. (WHO, 2007)

VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL

©ChristelGeerts©

10

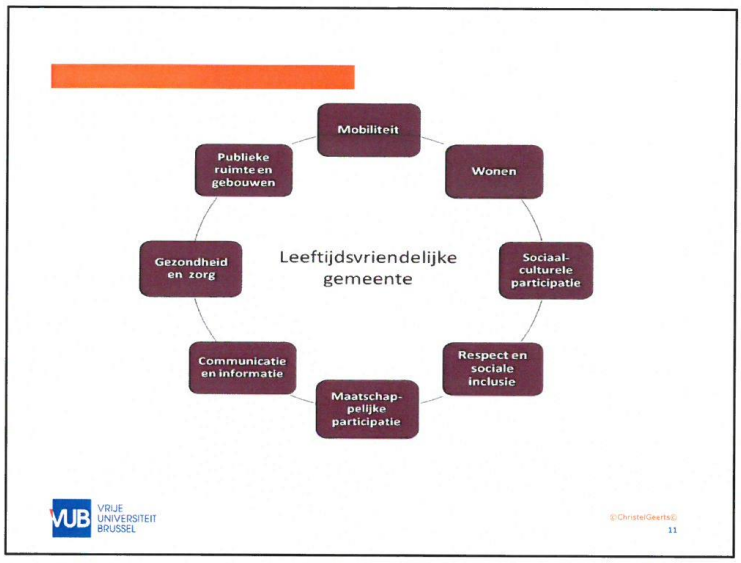
Mobiliteit
Wonen
Sociaal-culturele participatie
Respect en sociale inclusie
Maatschap-pelijke participatie
Communicatie en informatie
Gezondheid en zorg
Publieke ruimte en gebouwen
Leeftijdsvriendelijke gemeente
VUB VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL
©ChristelGeerts©
11

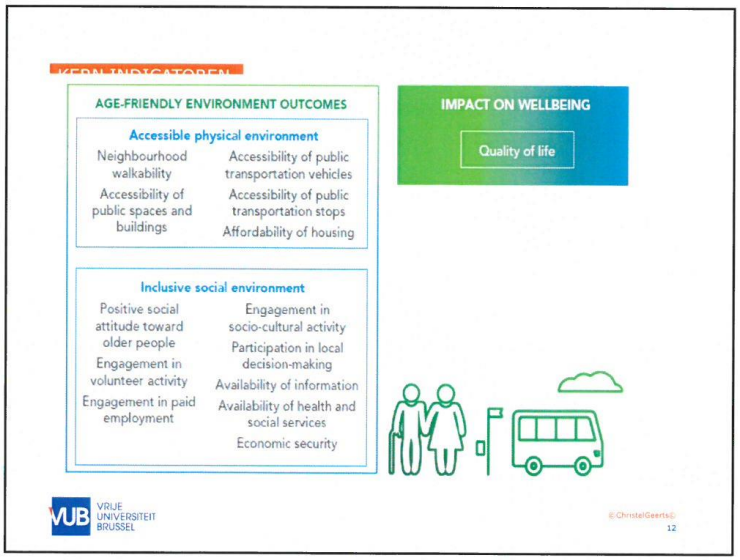
AGE-FRIENDLY ENVIRONMENT OUTCOMES
Accessible physical environment
Neighbourhood walkability
Accessibility of public spaces and buildings
Accessibility of public transportation vehicles
Accessibility of public transportation stops
Affordability of housing
Inclusive social environment
Positive social attitude toward older people
Engagement in volunteer activity
Engagement in paid employment
Engagement in socio-cultural activity
Participation in local decision-making
Availability of information
Availability of health and social services
Economic security
IMPACT ON WELLBEING
Quality of life
VUB VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL
©ChristelGeerts©
12

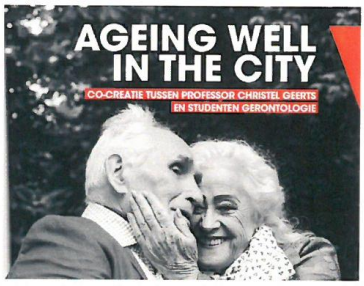

VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL

©ChristelGeerts©
13

Veerkracht

76% ervaart comfort in de woning

70% vindt het openbaar vervoer toegankelijk en bereikbaar

67% heeft dagelijks contact met kinderen en mensen uit de buurt

27% doet vrijwilligerswerk

45% vindt het belangrijk tot zeer belangrijk om te kunnen deelnemen aan diverse activiteiten

95% ervaart de beschikbaarheid van het sociaal huis als positief

Aandachtspunten

30% woont nog niet zo lang in Bredene

17% komt nog maar zelden buiten

47% heeft geen enkel familielid in Bredene wonen

12% voelde zich betrokken bij lokale beslissingen rond politiek, economische en sociale problemen van hun gemeente

17% maakt nooit gebruik van het internet

VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL

©ChristelGeerts©
14

RESPECT en SOCIALE INCLUSIE

*waarom goede keuze?

-planmatig werken

-onderzoek SAR : gezondheid en zorg?

....

VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL

©ChristelGeerts©

15

De respondenten hechten persoonlijk het meest belang aan de pijler 'gezondheid en zorg' (22.4%). Deze pijler wordt gevolgd door 'respect en sociale inclusie' (16.8%) .

Tenslotte vinden respondenten dat hun eigen gemeenten nog moet inzetten op de pijlers 'mobiliteit' (24.3%), 'communicatie en info' (18.2%) en 'wonen' (15%)

VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL

©ChristelGeerts©

16

TAKE
HOME
MESSAGES
*werken aan de randvoorwaarden!
*structureel : goede instrumenten
*inspraak is een kunst!
*hou het beheersbaar!
VUB
VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL
©ChristelGeerts©
16-6-2022 | 17